

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

SEINŲ LIGONINĖ KŪRĖ IR KURIA TIEK LENKAI, TIEK LIETUVIAI – Petras Maksimavičius	3
PREZIDENTAS NEPRITARĖ TAUTINIŲ MAŽUMŲ ĮSTATYMO PATAISOMS ...	5
SEINAI PRIIMTI Į SUVALKŲ LAISVOSIOS EKONOMIKOS ZONĄ – Petras Maksimavičius	6
TEISĖ IR TEISINGUMAS AŠTRINS POLITIKĄ LIETUVOS ATŽVILGIU? ..	6
SEIMO IR SENATO RINKIMAI	7
PUNSKO VALSČIAUS GYVENTOJAI NENORI IMIGRANTŲ	23

ŠVIETIMAS

MOKYTOJŲ DIENA SEINŲ LIETUVIŲ „ŽIBURIO“ MOKYKLOJE	7
GIMNAZISTŲ KRIKŠTAS	8
PIRMOKŲ PRIESAUKA	8
MOKYTOJŲ DIENA PUNSKO DARIAUS IR GIRĖNO MOKYKLŲ KOMPLEKSE – Petras Vitkauskas	9

KULTŪROS BARUOSE

TRUMPAS PABĖGIMAS – Jurgita Stankauskaitė	10
X MUZIKUOJANČIŲ ŠEIMŲ ŠVENTĖ – Asta Pečiulienė	12

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

PAVASARIAI IR RUDENYS ŽAGARIUOSE – Eugenija Pakutkienė	14
--	----

TAUTOSAKA

MERGELĖ GULBĖ	19
---------------------	----

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

PRISIMINKIME IR DIDŽIUOKIMĖS SAVO GIMTINĖS ISTORIJA – Lietuvos Sąjūdžio Kauno tarybos informacinis biuras	20
PUNSKO VARTOTOJŲ DRAUGIJOS „DŽŪKAS“ ĮKŪRIMAS – Algimantas Katilius	22

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Vartai į amžinybę (Valdo Žilionio nuotr.)
XII rudens literatūriniai skaitymai. Groja Jūratė Birgelytė (Valdo Žilionio nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
red@post.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. 22 Lipca 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorius – Petras Vitkauskas
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI:

Petras Maksimavičius, Eugenija Pakutkienė,
Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2015-10-28.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra.

„Aušros“ redakcijos sąskaita:

BS Sejny O/Puńsk, ul. A. Mickiewicza 52,
16-515 Puńsk
Nr. 33 93540007 0070 0000 0198 0008
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Marchlewskiego 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata
Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti
tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.
adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti
„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693
70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7-17
val.). Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Admini-
stracji i Cyfryzacji.
Projektą iš dalies remia Spaudos, radijo ir televi-
zijos rėmimo fondas (26-27 psl.).

Ministerstwo
Administracji
i Cyfryzacji

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Rudenį apmiršta tik žalioji gamta. Žmonėms tai labai darbingas metas. Štai šį rudenį – daugybė įvykių. Gal pats svarbiausias, nulemsiantis ateinančius ketverius mūsų gyvenimo metus – Lenkijos Seimo ir Senato rinkimai. Triuškinamai juos laimėjo dešinioji Teisės ir teisingumo partija (TT). Ar keisis iš esmės ateinančios Vyriausybės politika tautinių mažumų atžvilgiu ir užsienio politika? Kai kurie veiksmai leidžia manyti, kad taip. „Aušroje“ publikuojame informaciją apie Tautinių mažumų įstatymo pataisų likimą – dabartinis prezidentas (priminkime, kad išrinktas irgi iš tos pačios TT partijos) jas atmetė. Kiti TT politikai pasisako Lietuvos klausimu. Štai 6 psl. A. Gurskio pasisakymas. Gal neatsitiktinai Punsko valsčiuje rinkimų rezultatai diametraliai skiriasi nuo visos Lenkijos. Netolima ateitis viską parodys. Taip pat rasite nemažai istorijos. Siūlau paskaityti P. Maksimavičiaus straipsnį apie Seinų ligoninės modernizavimą ir J. Kauko, V. Kudirkos bendražygio, darbą, kai jis vadovavo Seinų ligoninei.

Šis „Aušros“ numeris pasieks Jus, mieli Skaitytojai, jau po lapkričio 1-osios, Visų šventųjų dienos. Būsime uždege žvakutes ant savo artimųjų kapų. Tačiau neužmirškime ir tų mūsų tautos didžiavvyrių, kurie neturi čia artimųjų, amžinojo poilsio vietų. Štai Berznyko ir Seinų kapinėse palaidoti savanoriai, Seinų senosiose kapinėse J. Kaukas, Seinų kapinėse – Štuthofio kalinys K. Rakūnas–Markauskas, Suvalkų kapinėse esąs Lietuvos partizanų J. Kriščiūno ir V. Prabulio simbolinis kapas, jau neminint vyskupo A. Baranausko ar Punsko parapijos kunigų ir mokytojų kapų. Beje, lapkritį minėsime vysk. A. Baranausko mirties metines – jis anapilin iškeliavo lapkričio 26 d. O lapkričio 23-ioji – Lietuvos kariuomenės diena. Nepamirškime šių svarbių datų!

Seinų ligoninę kūrė ir kuria tiek lenkai, tiek lietuviai

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Spalio 16 d. oficialiai atidarytas Seinų ligoninės naujas priestatas. Ta proga į miestą atvyko daug žinomų politikų, centrinės ir regiono valdžios atstovų. Tarp jų buvo kadenciją baigusio Lenkijos Prezidento žmona Ana Komorowska (Anna Komorowska), Lenkijos Seimo Užsienio reikalų komiteto pirmininkas Robertas Tiškevičius (Robert Tyszkiewicz), sveikatos apsaugos viceministras Cezaris Cesliukovskis (Cezary Cieślukowski) ir kiti. Nepaisant šventės pakilumo, svečiams pasisakant buvo juntamos taip pat rinkimų į Lenkijos Parlamentą kampanijos nuotaikos.

Per iškilmes Seimo Užsienio reikalų komiteto pirmininkas R. Tiškevičius pasidžiaugė, kad mažiausia Lenkijoje Seinų apskritis turės vieną iš moderniausių šalyje apskrities lygmens gydymo įstaigų. Seinų ligoninės rekonstrukcija bei nupirkta įranga kainavo apie 20 mln. zlotų. Iš jų 17 mln. tai Europos Sąjungos fondų skirtos lėšos. Modernizavimo darbai truko pusantų metų, o ligoninės patalpos padidėjo dvigubai.

Nuo šiol Seinų ligoninėje galima bus atlikti kompiuterinę tomografiją. Daug kitų tyrimų taip pat bus atliekami skaitmeniniu būdu, o tai leis Seinų gydytojams tiesiogiai konsultuotis su įvairių sričių specialistais, operatyviai gauti jų patarimus, rekomendacijas. Reikia tikėtis, kad pagerės gydymo ir gydymosi sąlygos, kadangi buvo atnaujintos taip pat palatos, padaugėjo erdvės pacientams ir ligoninės personalui.

Akivaizdu, kad ši investicija svarbi visam regionui. Visų pirma ligoninės

gydymo standartų pritaikymas prie Sveikatos ministerijos keliamų reikalavimų leis šiai įstaigai toliau gyvuoti ir tobulėti. Nepaisant girdimų įvairių jos gydymo kokybės vertinimų, reikia pripažinti, kad ypač šiuo atveju svarbu greitai pacientams suteikti pagalbą. Seinų apskrities šiaurės rytų dalies gyventojams kur kas lengviau ir greičiau galima pasiekti Seinų negu Augustavo ar Suvalkų ligonines. Seinų ligoninėje dirba tiek lenkiškų, tiek lietuviškų mokyklų ar universitetų absolventai. Tai taip pat svarus argumentas, kodėl tokią ligoninę reikėjo mieste išsaugoti.

Tai, kad ligoninės vadovybei pavyko gauti tokią solidžią pinigų sumą pastatui modernizuoti, matyt, nulėmė taip pat Seinų geografinė padėtis ir Lietuvos artumas. Atrodo, kad buvo pasirinkta teisinga strategija bandant europinių lėšų skirstytojus įtikinti, kad ligoninė pasirengusi teikti kai kurias medicinos paslaugas taip pat Lazdijų rajono gyventojams ar kad Seinai esant reikalui suteikia medicinos pagalbą keliaujantiems į Vakarų Europos šalis ar Baltijos regioną. Ne tiek svarbu, kaip visa tai iš tikrųjų atrodo, tačiau jeigu bendradarbiavimas su Lietuva ir Lietuvos artumas kelia visų Seinų apskrities gyventojų gyvenimo kokybę, pasirinktas bendradarbiavimo, o ne konfrontacijos, kelias yra teisingas ir ateityje turėtų duoti gerų rezultatų.

TRUPUTIS ISTORIJS

Istoriniai šaltiniai teigia, kad jau XVII a. Seinuose veikė ligoninė. Kur ji buvo, kaip ilgai veikė ir kas joje dirbo, žinių nėra. 1864 metais lenkiškame laikraštyje „Katalikų apžvalga“

(Przegląd Katolicki) buvo paskelbtas straipsnis apie vietos gyventojų pastangas Seinuose įrengti ligoninę. Daugiausia iniciatyvos šiuo klausimu rodė Alnų (vietovė tarp Aradnykų ir Kučiūnų) dvaro savininkas Kazimieras Volmeris. Jis subūrė bendraminčius ir įvairiais būdais rinko aukas gydymo įstaigai įkurti.

Straipsnyje rašoma, kad jam pavyko gauti taip pat valstybės piniginę paramą. XIX a. pabaigoje vėl randame nuotrupas informacijos apie Seinuose veikusią apskrities ligoninę. Apie tai daugiausia kalba lietuviški istorijos šaltiniai, kadangi Seinų apskrities ligoninei vadovavo Vinco Kudirkos bendražygis Juozas Kaukas (palaidotas Seinų kapinėse).

Apie J. Kauką žinome mažai, nes jis mirė sulaukęs vos 32 metų (1863–1895). Istoriniuose šaltiniuose žinių išlikę nedaug. Tai, kas išliko, leidžia manyti, kad J. Kaukas nebuvo eilinis gydytojas. Jis ne tik gydė, bet taip pat stengėsi burti šviesuomenę ir rėmė lietuvių veiklą Seinuose. J. Kaukas buvo V. Kudirkos draugas, bendražygis, vienas iš „Varpo“ įkūrėjų, rėmusių jį finansiškai. Teigiama, kad būtent jis palenkęs lietuviybėn būsimą „Tautiškos giesmės“ autorių V. Kudirką. Kai pasirodė pirmasis „Varpo“ numeris, J. Kaukas baiginėjo Varšuvos universitetą. Grįžęs iš Varšuvos 1889–1891 m. dirbo gydytoju Lazdijuose, kur organizavo draudžiamos lietuviškos spaudos platinimą. 1891 m. persikėlė

į Seinus. Čia pradėjo organizuoti gyventojų gydymo sistemą. Gyvendamas Seinuose finansiškai rėmė „Varpo“ ir „Ūkininko“ leidimą, visapusiškai palaikė varpininkų siekius. Gydytojo darbas neabejotinai turėjo daug privalumų. Tai buvo nuolatinis tiesioginis bendravimas su šio krašto žmonėmis. Be to, gydytojas buvo laikomas dideliu autoritetu. J. Kaukas tai išnaudojo gyventojų švietimo darbe.

Naujai surašytoje Seinų ligoninės istorijoje žinių apie gyventojų gydymo organizavimą XIX–XX a. sandūroje nėra. Ligoninės interneto puslapyje surašytoje istorijoje pasakojimas prasideda nuo 1947 m., kuomet į Seinus atvyko dr. E. Ritleris (E. Rittler) ir įkūrė ambulatoriją.

E. Ritleris (1897–1972) gimė Vilniuje. Mokėsi Sankt Peterburge ir Varšuvos universiteto medicinos fakultete. 1924 m. grįžo į Vilnių ir dirbo gydytoju Sienos apsaugos tarnyboje (KOP), kurioje pasiekė kapitono laipsnį. Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui gydytojas buvo paimtas į kariuomenę ir išsiųstas į frontą. Į Seinus grįžo tik 1947 m. Nuo tada pradėjo iš

naujo organizuoti gyventojų gydymą mieste ir apylinkėse. Jo pastangomis 1957 m. pradėjo veikti greitosios pagalbos tarnyba, o 1963 m. atiduotas naudoti naujas ligoninės pastatas.

Amžininkų teigimu, dr. E. Rittleris buvo geras medicinos specialistas ir į savo darbą žiūrėjo kaip į misiją tarnauti žmonėms. Jo administracinių gebėjimų dėka Seinuose pavyko žymiai pagerinti teikiamos medicinos pagalbos mastą ir sąlygas. Todėl 1987 m. nuspręsta jo vardu pavadinti Seinų apskrities ligoninę. Nuo 1963 m. Seinų ligoninė kelis kartus buvo modernizuota, pastatyti priestatai, nupirkta naujos įrangos.

Po 1989–1990 m. politinių permainų stiprėjo ryšiai su Lietuvos gydymo įstaigomis, ypač Lazdijų ligonine. Bendrų pastangų dėka pavyko gauti ES fondų paramą, kuri leido įsteigti specializuotus skyrius, nupirkti jiems modernios įrangos. Seinų ligoninėje dirba taip pat nemažai Seinų ir Punsko krašto lietuvių, medicinos išsilavinimą įgijusių tiek Lenkijos, tiek Lietuvos švietimo įstaigose.

Ligoninės priestato atidarymo iškilmės

Prezidentas nepritarė Tautinių mažumų įstatymo pataisoms

Lenkijos Prezidentas Andžėjus Duda (Andrzej Duda) spalio 26 d. vetavo Tautinių ir etninių mažumų bei regioninių kalbų įstatymo pataisas. Šalies vadovas nepritarė pakeitimui minėto įstatymo 9 straipsnio, kuris numato, kad bendraujant su savivaldybės organais, šalia oficialiosios kalbos, gali būti vartojama kaip pagalbinė ir mažumos kalba. Įstatymo pakeitimo iniciatoriai siūlė, kad ši nuostata galiotų ne tik valsčių, bet taip pat apskričių administracijai.

Prezidentas savo sprendimą pagrindė taip: įstatymo pataisos iniciatoriai nurodė, kad minėti įstatymo pakeitimai savivaldybių biudžetus per metus gali kainuoti 10.000 zlotų, o jo nuomone, šis skaičiavimas kelia abejonių ir finansinės įstatymo pakeitimo pasekmės bus didesnės.

Komentuodamas šį sprendimą, Lenkijos vokiečiams atstovaujantis Seimo narys Rišardas Galia (Ryszard Galla) pažymėjo, kad įstatymo pataisos būtų leidusios tautinės mažumos kalbą (kaip pagalbinę) vartoti keturiuose Lenkijos apskrityse (taip pat Seinų apskrityje).

GALIOJANČIO ĮSTATYMO 9 STR.:

1. Bendraujant su savivaldybės organais, šalia oficialiosios kalbos, gali būti vartojama kaip pagalbinė mažumos kalba.

2. Pagalbinė kalba gali būti vartojama tik savivaldybėse, kur savivaldybės gyventojų, priklausančių mažumai, kurios kalba turi būti vartojama kaip pagalbinė, skaičius yra ne mažesnis nei 20% bendrojo savivaldybės gyventojų skaičiaus ir

kurios buvo įrašytos į Oficialųjų savivaldybių, kur vartojama pagalbinė kalba, registrą (toliau – Oficialusis registras).

3. Pagalbinės kalbos vartojimo galimybė reiškia, kad asmenys, priklausantys mažumai, ypač atsižvelgiant į 5 pastr., turi teisę:

1) kreiptis į savivaldybės organus pagalbine kalba raštiška arba žodine forma;

2) gauti, aiškiai pareikalavus, atsakymą taip pat pagalbine kalba (raštiška arba žodine forma).

4. Leistina pateikti pareiškimą pagalbine kalba. Pareiškimo pateikimas pagalbine kalba nėra priežastis pareiškimo nenagrinėti.

5. Atšaukimo procedūra vyksta tik

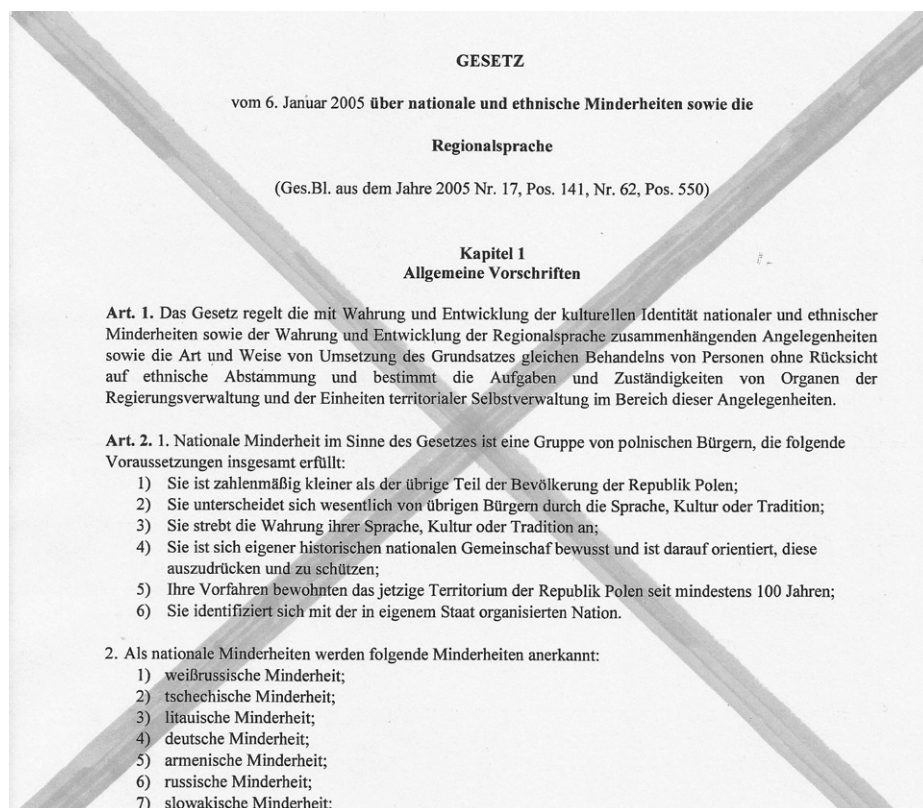
oficialiąja kalba.

6. Niekas negali nepaisyti teisiškai pagrįsto nurodymo arba sprendimo, išleisto oficialiąja kalba, vykdymo, jeigu aplinkybės reikalauja skubaus jo vykdymo, kad galėtų pasiekti savo tikslą.

7. Abejonės yra sprendžiamos dokumento, sudaryto oficialiąja kalba, pagrindu.

Lenkijos administracinis suskirstymas: 16 vaivadijų, 360 apskričių ir 2479 valsčiai.

Lenkijos Tautinių ir etninių mažumų bei regioninių kalbų įstatymas buvo priimtas 2005 m. sausio 6 d. Jis išverstas į 17 tautinių ir etninių mažumų kalbų.

Seinai priimti į Suvalkų laisvosios ekonomikos zoną

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Lenkijos ūkio ministerija pranešė, kad spalio 20 d. Vyriausybė priėmė sprendimą padidinti Suvalkų laisvosios ekonomikos zoną. Tuo pačiu buvo patenkintas Seinų prašymas priskirti jai dalį miesto teritorijos (apie 5 ha). Pranešime teigiama, kad minėtos zonos praplėtimas paspartins naujas investicijas, kurios didins prekių eksportą, sukurs naujas darbo vietas ir padės visam regionui sparčiau plėtotis. Ministerija tikisi, kad per kelerius artimiausius metus naujų investicijų dėka visoje Suvalkų laisvosios ekonomikos zonoje bus papildomai sukurta 8720 naujų darbo vietų. Po pakeitimų bendras Suvalkų

laisvosios ekonomikos zonos plotas sieks 635 ha.

Suvalkų laisvoji ekonominė zona įkurta prieš 18 metų. Iki pakeitimų ji užėmė 375,6 ha plotą ir veikė Suvalkuose, Balstogėje, Grajeve, Lomžoje Elke, Goldapėje ir Malkinėje. Įsikūrusi joje 91 įmonė, kur dirba apie 6,5 tūkstančio darbuotojų, o investicijos siekia 2,1 mlrd. zlotų.

Kaip teigia šios zonos vadovas Robertas Žilinskis (Robert Żyliński), susidomėjimas naujomis investicijomis nuolat didėja. 2014 metais išduotų leidimų investuoti laisvojoje ekonominėje zonoje skaičius išaugo 45 proc. Tai liudija, kad šis regionas dėl Lietuvos artumo, pigios darbo

jėgos, mokesčių lengvatų ir darbuotojų tinkamo išsilavinimo yra patrauklus investuotojams. Pasak Žilinskio, Seinų siūlomas plotas nėra optimaliai parengtas investicijoms, kadangi dar trūksta prijungimo prie valymo įrenginių. Vis dėlto tai nebūsimi didelė kliūtis investicijoms. Visų pirma tai sumažins parduodamų sklypų kainą, tačiau Seinai turi daug kitų privalumų, kurie gali lemti sėkmę. Žilinskio nuomone, realu, kad plėsti savo verslą Seinuose panorės jau Suvalkuose veikiančios įmonės. Baigus modernizuoti kelią Seinai–Suvalkai žymiai pagerės susisiekimas.

Teisė ir teisingumas aštrins politiką Lietuvos atžvilgiu?

Seimo narys Artur Górski

Spalio 26 d. interneto portalas www.prostozmostu.net pranešė, jog Teisės ir teisingumo partijos atstovas, Seimo narys Artūras Gurskis (Artur Górski) teigė, kad jo partija, viena sukūrusi Vyriausybę, aštrins santykius su Lietuva. Parlamentaras manęs, kad reikia baigti vykdyti naivią politiką šiaurės rytų kaimynės atžvilgiu. „Reikia rūpintis lenkų mažumos teisėmis ir įsijungti ginant mūsų tautiečių

teises Lietuvoje. Kalbu visų pirma apie Lietuvos valstybės nesirūpinimą švietimu ir lenkų kalbos vartojimą“, – sakė Seimo narys.

Pagal Artūrą Gurskį, Lenkijos vyriausybė turėtų remti Lietuvoje veikiančią Valdemarą Tomaševskį ir bendradarbiauti su lenkų opozicija kaimyninėje šalyje.

Seimo ir Senato rinkimai

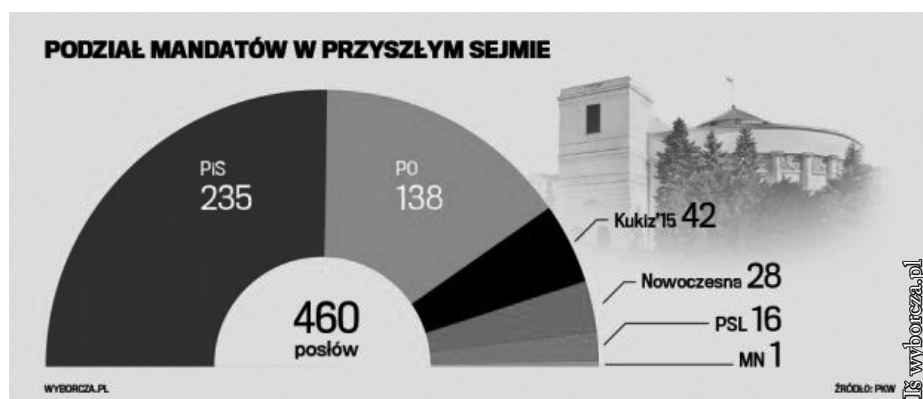
Spalio 25 dieną įvyko Lenkijos Seimo ir Senato rinkimai. Jų rezultatus skelbta visose žiniasklaidos priemonėse. Pasirodė, kad Punsko savivaldybė balsavo visiškai priešingai nei visa Lenkija. Tikriausiai rezultatus čia lėmė Teisės ir teisingumo lyderių pasisakymai apie santykių su Lietuva aštrinimą bei akivaizdžiai tautinės partijos nuostatos. Pavelas Kukizas (Paweł Kukiz) lietuvius rinkėjus prarado dėl vieno atstovo iš jo sąrašų šovininistinio-revizionistinio pasisakymo Vilniaus atžvilgiu. Taigi Punsko savivaldybėje, kur daugumą sudaro lietuviai, balsuota už tuos, kurie valdė ligi šiol.

Punsko valsčiuje Lenkijos Seimo rinkimuose laimėjo Lenkijos liaudies partija. Už ją balsavo 355

rinkėjai. Antra buvo Pilietinė platforma (275 balsai), trečia – Teisė ir teisingumas (178 balsai), ketvirta – koalicija „Jungtinė kairė“ (75 balsai), penkta – „KORWiN“ (61 balsas), šešta – „Šiuolaikinė partija“ (51 balsas), septinta – „Kukiz'15“ (50 balsų), aštunta – „Kartu“ (24 balsai),

devinta – „Savigyna“ (6 balsai). Zbignevo Stonogos (Zbigniew Stonoga) rinkimų komitetas gavo 2 balsus ir „Naujoji dešinė“ – 1 balsą.

Beje, aktyvumas, lyginant su visa Lenkija (čia jis viršijo 50 proc.), irgi mažas – tik 32 proc.

Mokytojų diena Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje

Spalio 13-ąją „Žiburio“ mokykloje buvo švenčiama Mokytojų diena. Mokiniai paruošė meno programėlę. Ji prasidėjo 12 valandą. Vaikai pasirūpino, kad programa priverstų mokytojus šypsotis. Jie šiai progai sukūrė filmą, kur parodijavo mokytojus, ir kiekvienam jų įteikė po diplomą už kiekvieno specifinius nuopelnus. Mokytojai po programos išėjo laimingi, nes juk ir jie, ne tik mokiniai, nori, kad juos pastebėtų ir vertintų...

Prieš programą mokinių delegacija nuėjo į kapines uždegti žvakučių ir padėti gėlių prie Mokytojos Danutės Paškevičienės kapo.

Mokinių meno programėlė

Petro Maksimavičiaus nuotrauka

Gimnazistų krikštas

Spalio 16 d. Punsko mokyklos svetainėje įvyko gimnazistų krikštas. Jį surengėme mes, trečiokai. Mūsų tikslas buvo toks, kad visi galėtų truputį pasijuokti ir gerai praleisti laiką. Pasižiūrėti mūsų programos atvyko ne tik punskiečiai, bet ir svečiai iš Seinų „Žiburio“ mokyklos, Vilniaus gimnazijos mokiniai, mūsų mokyklos direkcija ir mokytojai. Krikštas visiems labai patiko, o pirmokai tapo pilnaverčiais gimnazijos mokiniais. Šventę užbaigėme diskoteka.

Pirmokų priesaika

Spalio 28 d. Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos svetainėje įvyko pirmokų priesaika. Dalyvavo mokiniai, mokytojai, direkcija, tėvai ir klasių tėvų komitetai.

Pirmokai su auklėtojomis Edita Balke-

vičiene ir Irena Vaičiuliene drąsiai įžygiavo į sceną. Čia juos pasveikino ir supažindino su mokinio pareigomis vyresnieji draugai. Šeštokai patikrino, ką pirmokėliai žino apie pasaulį ir ar moka įminti mįsles. Pirmokai parodė programėlę: dainavo,

deklamavo ir šoko.

Paskui pirmaklasiai visos mokyklos akivaizdoje iškilmingai pasižadėjo būti geri mokiniai ir garsinti mokyklos vardą visuomenėje. Kadangi tapo tikrais moksleiviais, kiekvienas gavo pirmoko pasą. Pasus įteikė ir

pirmokučius pasveikino pats mokyklos direktorius Jonas Vydra. Pabaigoje kartu nusifotografuota.

Po programos vaikų laukė staugmena – saldžios vaisės. Mokiniai vaišinosi ir linksminosi: šoko, dainavo, žaidė.

Mokytojų diena Punsco Dariaus ir Girėno mokyklų komplekse

PETRAS VITKAUSKAS

Spalio 13-ąją vyko didelė šventė – švęsta Mokytojų diena. Visi mokytojai, administracijos ir kiti darbuotojai sukviesti į svetainę. Renginyje dalyvavo taip pat Tėvų komitetas, Savivaldybės švietimo komisija, Punsco savivaldybės viršaitis Vytautas Liškauskas, pedagogai, išėję į pensiją, bei buvę mokytojai.

Mokiniai parodė meno programą, kurioje netrūko dainų, muzikos, eilių, patarlių ir

Mokinių meno programėlė

Tomo Bernecko nuotr.

Direktoriaus dovana apdovanota mokytoja Alicija Petruškevičienė

sveikinimų. Ją rengiant dirbo mokinių savivalda, mokytojos Genutė Vaznelienė ir Elžbieta Kotliaž (Elžbieta Kotlarz), talkino mokytojos Irena Kalinauskienė, Danguolė Dzemionienė bei svetainės vadovė mokyt. Birutė Čėplienė.

Sveikinimo žodžius tarė mokiniai, vėliau direktorius Jonas Vydra bei svečiai. Minute tylos pagerbti išėję į Anapilį nusipelnę mūsų krašto mokytojai.

Šventės metu padėkota labiausiai nusipelnusiems pedagogams už pavyzdinę darbą, pastangas tinkamai auklėti jaunimą tautine dvasia, parengti tolesniam mokslui ir gyvenimui. Direktorius dovanomis apdovanoti šie mokytojai: Tomas Berneckas, Darius Valinčius, Julija Zielinskienė, Edita Balkevičienė, Jūratė Pykienė, Alicija Čėplienė, Alicija Petruškevičienė, Irena Pečiulienė, Alicija Berneckienė, Onutė Vaznelienė, Marytė Malinauskienė, Kristina Šermer (Krystyna Szermer), Elžbieta Kotliaž (Elžbieta Kotlarz). Punsco savivaldybės dovanomis viršaitis apdovanojo Eleną Degutienę, Ireną Vaičiulienę ir Birutę Čėplienę.

Mokytojai sulaukė sveikinimo žodžių ir kelių pintinių dovanų iš mokyklos Tėvų komiteto. Šie žodžiai ir dovanos skirti „pasaldinti“ sudėtingą mokytojo darbą su jaunomis atžalomis.

Trumpas pabėgimas

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Griežta dienotvarkė sukala žmogui rūmus. Juose uždedamas darbo, atsakomybės, įsipareigojimų štampos. Ar jis mums pabosta, ar ne, jis niekada nenublunka. Kiekvienas išvardintas žodis turi begalybės formulę. Patys ją pasigaminam, patys ją glostom, o kai pasidaro be galo sunku, norim trumpam pabėgti. Sako, neįmanoma. Kažin?

Bėgti iš pamokų buvo lengva, o nuo kasdienybės nebe? Juk visada ir visur kiekvieno rūmuose ryškiai švietė trys puikiai suprantami žodžiai. Kodėl užaugus nepavyksta trumpam ištrūkti iš rūmų ir negalvoti nei apie darbą, nei apie atsakomybę ar įsipareigojimus? Sako, nėra laiko.

Viskas įmanoma ir viskam yra laiko. Kažkodėl nelinkę esame prirašyti sau dar vieno labai svarbaus žodžio – noro. Tai vienas populiariausių žodžių, kuris niekaip netelpa rūmuose. Noras visada netikėtai suorganizuoja trumpus pabėgimus, kuriuose turime galimybę dalyvauti. Vienas iš tokių įvykių spalio 18 dieną. Čia pat. Punske. Kunigo Simono Norkaus name pabėgome į Rudens literatūrinius skaitymus. Tai buvo tryliktojo pabėgimas į painų, bet žavų literatūros lauką.

Noras. Jis pabunda mokytojuose, gydytojuose, politikuose. Ateina laikas, kai pasibeldžia trumpojo pabėgimo balsai, kviesdami pabūti literatūroje. Dažniausiai jie garsiau pradeda rėkti pereinamaisiais metų laikais – pavasarį ir rudenį. Dvasinis ir fizinis pasiruošimas šiltajam ir šaltajam laikotarpiams kartą daro mus linksmesnius, o kitą liūdnesnius. Ne be reikalo prie mūsų limpa ir pliusai, ir minusai. Tada atsiranda noras susimąstyti apie gyvenimą, nugrimzti į kūrybos grožį ir nors minutę

negalvoti apie pinigą ir naudą. O kas kita, jeigu ne lengvai pasiekiamas pasimatymas su poezija ir nuolat su ja keliaujančia muzika, numalšina sunkias žmogaus mintis?

Taigi S. Norkaus žvakėmis papuoštame name tvyrojo lyrikos aura. Šiame trumpame pabėgime mūsų laukė Donaldas Kajokas, Viktoras Rudžianskas, Erika Drungytė, Vidmantas Kiaušas-Elmiškis, Sigitas Birgelis, Janina Aleksaitė, Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė, Jūratė Birgelytė, Arnoldas Vaznelis ir keliuos „Vieno eilėraščio“ moksleivių konkurso jaunosios dalyvės. Visi jie – menininkai arba menui neabejingi žmonės. Iš visų teko išgirsti galybę žodžių. Vieni keliavo per muziką, kiti per baltus popieriaus lapus, o treči per kiekvieno tą vakarą poezijos klausančiojo mintis.

Kartais nugirstos eilės šokinėjo tarsi avelės, nerasdamos sau vietos dideliame lauke. Negalėjai suprasti, kas ir kaip arba apie ką. Įvairių būna eilėraščių – lengvų ir sudėtingų. Tada

imi suprasti, kodėl „eilėraščių reikia išspręsti kaip uždavinį“ (Renata Šerelytė). „Eilėraščiui nieko nėra neįmanomo. Jis gali būti, kas tik nori. Jo galimybės neribotos“ (prof. Viktorija Daujotytė). Tiesa, jis gali gimti bet kokiame kūne. Rudens literatūrinių skaitymų metu lyrika tekėjo moksleivių lūpomis. Nors jų kūryba buvo vertinama ir jiems skirtos vietos, kiekvienas pasirodė šauniai! Kai kurių poetiniai gebėjimai stebino ne vieną ir ne du! „Vieno eilėraščio“ konkurso dalyviai buvo suskirstyti į tris grupes. Pirmojoje dalyvavo pagrindinių mokyklų I–III klasių mokiniai. Čia laimėjo: I vietą Daiva Marteckaitė, II kl., Vidugirių m-kla; II – Patricija Valinčiūtė, II kl., Vidugirių m-kla; III – Loreta Kalkauskaitė, III kl., Seinų lietuvių „Žiburio“ m-kla. Antrojoje – pagrindinių mokyklų IV–VI klasių mokinių – grupėje I vieta skirta Ievai Kalinauskaitei, VI kl., Vidugirių m-kla; II – Dianai Petruškevičiūtei, IV kl., Vidugirių m-kla; III – Klaudijai Grigutytei, IV a kl.,

Punsko m-kla. Trečioji grupė – tai gimnazistai. Tarp jų I vietą pelnė Viktorija Grigutytė, II b kl., Punsko gimnazija, II – Patricija Valinčiūtė, II kl., Punsko gimnazija, o III vieta nebuvo skirta.

Neretai tenka daugiau papasakoti apie trumpojo pabėgimo įvykius, pasidalinti įspūdžiais. Taip ir nelieta vietos tiems, kurie norėtų išspręsti bent vieną eilėraščio uždavinį. Tad šį kartą suteikiama Jums galimybė pasimėgauti saujele XIII rudens literatūrinių skaitymų svečių kūrybos.

Valdo Žilionio nuotraukos

maža
mergaitė
įkalinta
stačiakampėje
baltai juodoje
nuotraukoje
šypsosi –
ji dar nebijo
gyventi
ta pati moteris
įkalinta kasdienybėje
spalvoto
feisbuko miraže
ir vienatvės taurėje
verkia –
ji jau bijo
gyventi

Jolanta Malinauskaitė,
Minčių užkulisiai,
Punskas: Aušra, 2014.

Burkuojantis

*Narcizų žydėjimo laukas
Vyšnių sprogimo sekundė
Kielės žingsnelio vėjas
Varnėnų švilpimo rytas
Saulės tekėjimo šerkšnas
Rūko kritimo atodūsis
Bučinio žiedo smelkimas
Balandžio miško balandis*

Erika Drungytė,
Patria,

Kaunas: VšĮ „Kauko laiptai“, 2015.

Šakelė mėnesienoj. Sidabruojanti

*taip tikra
gal dar nenubudom
nes tu esi
tarytum būtum*

Donaldas Kajokas,
Drabužėliais baltais: eilėraščiai,
Kaunas: Nemunas, 1994.

*šimtą sykių pagalvojau
ką darysiu prabudęs
o prabudęs svarstau
ką darysiu
rytoj*

Viktoras Rudžianskas,
Vidurdienio vakaras: eilėraščiai,
Kaunas: Nemunas, 1997.

*Uždek širdyje ugnį
baltų eilių
giliai įkvėpk tylą
lietuje prieš audrą
vilties Lietuvoje
žaibuose, kuriuose
kalnams
vaidenasi Jotva*

Sigitas Birgelis,
Visadan esma: eilėraščiai,
Punskas: Aušra, 2006.

X muzikuojančių šeimų šventė

ASTA PEČIULIENĖ

Laikas nenumaldomai bėga. Metų skaitliukas, atrodo, sukasi vis greičiau ir greičiau... Daug kas norėtų, kad jis bent kiek sulėtėtų. Rodos, neseniai organizavome 1-ąją muzikuojančių šeimų šventę, o štai nepastebimai užklupo jau 10-osios organizaciniai darbai.

Muzikuojančių šeimų šventė pradėta organizuoti 2005 m. Teklės Paransevičienės idėja, kaip įsitikiname, puikiai prigijo mūsų visuomenėje. Pirmąją šventę organizuojant būta nemažai nerimo, abejonių ir nežinomybės. Visų pirma reikėjo ne tiek rasti muzikuojančių šeimų, kiek paskatinti ir prikalbinti jas dalyvauti tokia renginyje.

Nepaprastai žaviuosi mūsų krašto žmonėmis, jų atkaklumu, žodingu, gebėjimais, suvokimu, jog gražių tradicijų tąsa yra mūsų vertybė.

Visose dešimt švenčių yra dalyvavusios 29 muzikuojančios šeimos. Kiekvienoje pasirodė nuo septynių iki vienuolikos Punsko ir Seinų

Onutės Uzdilienės šeima

krašto bei Varšuvos lietuviškų šeimų. Aktyviausios yra devynios: Astos Pečiulienės šeima (mama Asta, sūnus Matas ir dukra Ina, du kartus dalyvavo ir anyta O. Morienė) dalyvavo visose šventėse, Vytauto Batvinsko šeima (tėtė Vytautas, dukros Lidija ir Gabija, kartą ir mama Zita) su sesės Irenos Kalinauskienės šeima (mama Irena, sūnūs Adomas ir Jonukas bei dukra Ieva) pasirodė de-

vy n i u o s e renginiuose, Valento Uzdilos šeima (tėtė Valentas, sūnus Arvydas, anūkė Gabija) – septyniose šventėse, po šešis kartus yra dalyvavę Rupinskaiai Paulia su broliu Aleksu, Sinkevičių-Nevulių šeima (mama Emilija, dukros Onutė, Rūta, Danguolė, Jurgita, sūnūs Juozas ir Saulius, anūkas Ernestas), Onutės Uzdilienės šeima (mama Onutė, dukros Nerutė, Asta, Rasa, marti Dalia, anūakai Aida, Matas, Ina, Loreta, Ramunė, Eimantas ir Rugilė), po penkis kartus – sesės Kogačiauskaitės (Klaudija, Diana, Laura) ir jų pusbrolis Jokūbas Svetlauskas bei sesutės Jurgita ir Simona Zubavičiūtės iš Seinų.

Devyniose šventėse dalyvavo ir garbingi svečiai – muzikuojančios šeimos iš Lietuvos. Įsimintiniausios jų tai Erikos ir Česlovo Kriščiūnų šeima iš Kaišiadorių, Kęstučio Tumyno šeimynėlė iš Alytaus seniūnijos bei Gintauto Bareikio šeima iš Agluonėnų.

Muzikuojančių šeimų šventė – vienas įdomiausių, įspūdingiausių ir šilčiausių renginių. Manau, kad tiek kiekvienam dalyviui, tiek žiūrovui jis neprailgsta ir nenusibosta. Net patiems organizatoriams smalsu pamatyti kiekvieną šeimą, pasiklausti,

Aldutė Vaznelienė bei jos dukros Alicija, Asta ir anūkė Gabrielė

Sinkevičių-Nevulių šeima

kokias dainas dainuoja, kokius muzikinius kūrinius yra paruošusios. Tai pati netikėčiausia šventė, nes per visą koncertą išlieka dalelė paslaptingo. Čia, manau, ir slypi šventės sėkmė.

Šiųmetėje šventėje dalyvavo devynios šeimos. Visas jas puikiai pažįstame, tai nėra scenos naujokės: Vytauto Batvinsko ir Irenos Kalinauskienės šeimos, Valento Uzdilos šeima, Onutės Uzdilienės šeima, Aldutė Vaznelienė bei jos dukros Alicija, Asta ir anukė Gabrielė, Sinkevičių-Nevulių šeima, Astos Pečiulienės šeima, sesutės Kamilė ir Patricija Valinčiūtės. Labai džiaugiamės, kad X šventė susilaukė ir debiutuojančios šeimos – joje pasirodė sesė su broliu Diana ir Romas Batvinskai iš Valinčių. Šis duetas labai praskaidrino nuotaiką, susilaukė gražaus žiūrovų palaikymo. Diana ne kartą yra dalyvavusi mūsų „Dainorėlyje“ ir dėl savo sodraus balso tapusi laureate. Romas muzikos mokyklą lankė neilgai, tačiau jam grojant akordeonu tikrai negalima buvo ramiai sėdėti. Taigi sveikiname žavų, jaunatvišką muzikuojantį duetą, o ateityje tikimės sulaukti dar didesnio būrio atlikėjų.

Mūsų šventė prasminga ir savo finalu. Visi dalyviai – šiais metais jų buvo 36 – scenoje (be jokio ankstesnio repetavimo) užtraukiame „Giminių dainą“ (žodž. Jono Strielkūno, muz. Tomo Leiburo), kuri mus ne tik suvienija, bet tartum ir suteikia stiprybės.

Pasijuntam lyg tikrai didelė, laiminga šeima, „sustojusi po tėviškės medžių ir traukianti lietuvišką dainą“.

Šiemetės šventės pabaigoje dalyviai ir žiūrovai minute tylos pagerbėme Anapilin iškeliavusią Lietuvos estrados legendą – Stasį Povilaitį, kuris drauge su Aldona Stasilevičiūte išpopuliarino šią dainą Lietuvoje ir tuo pačiu išmokė jos mus visus.

Visas muzikuojančias šeimas kiekvienais metais stengiamės apdovanoti kuo nors ypatingu. Jubiliejinės šventės suvenyrus – laimės paukštes – mums savomis rankomis pagamino žymi Lietuvos dailininkė keramikė Ona Kreivytė-Naruševičienė (neseniai Lietuvos dailininkų sąjungos įvertinta auksiniu ženkliuku už ilgametę kūrybą). Įteikdama kiekvienai šeimai tas paukštes, linkėjau, kad jos globotų ir burtų po savo sparnais, skatintų neprarasti drąsos ir ryžto dalyvauti kitose Muzikuojančių šeimų šventėse. Visoms šeimoms įteikėme dar padėkos raštus, o jauniausiems

dalyviams saldžių skanumynų.

Nežinau, kokiais žodžiais galėčiau pamaloninti visų dalyvių širdis... Pripažinti reikia viena – Jūs visi esate Dievo palaiminti, turėdami turtingą dvasią ir tuo turtu nesigailėdami dalintis su sava bendruomene. Tai nepaprastas talentas ir didelė vertybė. Tvirtai tikiu, kad tokioms šeimoms gyventi daug smagiai, linksniau ir paprasčiau, nes visų Jūsų sielose gyvena muzikos garsai.

Po šventės dar visus trumpam pakvietėme į tarptautinės konkursinės ekslibrisų parodos, skirtos Mykolo Kleopo Oginskio 250-osioms gimimo metinėms, atidarymą. Šią parodą atvežė ir apie ją papasakojo kūrybingas ir aktyvus Lietuvos dailininkas Alfonsas Čepauskas. Jis Punsko kraštui dovanoja jau nebe pirmą ekslibrisų parodą, maža to, atveža taip pat knygų mūsų mokyklų bibliotekoms. Jas įteikė parodos atidaryme dalyvavusioms bibliotekininkėms.

Galiausiai visi dalyviai dar susitiko prie vaišių stalo. Jau čia tvirtai įsipareigojo nuo rytdienos ieškoti repertuaro kitai Muzikuojančių šeimų šventei. Labai džiugu! Tai skatina organizatorius šią šventę rengti ir ateityje.

2016 metais vyks daug renginių ir sukaks jubiliejų, todėl į XI muzikuojančių šeimų šventę visus kviesime po dvejų metų – 2017-ųjų rudenį! Vadinasi, laiko yra marios. Tik – patikėkite – jos labai greitai išsenka.

Šią šventę rėmė Lenkijos Respublikos administravimo ir skaitmeninio ministerija.

Šventės finalas

Pavasariai ir rudenys Žagariuose

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Gražiam žemės lopinėly tarp Galadusio ir Dusaluko ežerų gyvenusiai vienmečių, 1908 m. gimusių, Veronikos (Uzdilaite) ir Kazimiero Dapkevičių šeimai 1939 m. balandžio 27 d. ankstyvi gandrai atnešė sūnų. Dapkevičiai jau turėjo dvi dukras. Berniukas pakrikštytas abiejų sutuoktinių tėvų vardu – Petras.

Neilgai džiaugtasi sulaukus sūnaus. Mat padangėje nuaidėjo baisūs karo garsai, o po metų, 1940 m. spalio 8 d., Dapkevičiai buvo priversti išeiti iš savų namų... Su mažametėm Onute ir Maryte bei su Petriuku ant rankų ir neramia mintimi: „Kodėl ir kur mus išvaro?“ Vežė juos vežimu, traukiniu, paskui vėl vežimu (pro Goldapę). Kirtę Vokietijos sieną buvo įkurdinti Karaliaučiaus srityje prie miestelio Angerapp, Karkiejm kaime. Dirbo vokiečio dideliame ūkyje. Po metų pavasarį turėjo galimybę grįžti iš svetimos žemės, bet ne namo... Jų tėviškėje Žagariuose vokiečių fiureris įkurdino Ericho Klaproto šeimą.

Dapkevičius traukinių stotyje pasitiko Veronikos brolis Petras Uzdila. Priglaudė sesės šeimą savuose namuose, o paskui pasiūlė pagyventi 1941 m. į Lietuvą išvykusią Sakavičių sodyboje. Mat nuomojo kaimynų žemes. Kreivėnų vieškelio vis dar pirmyn ir atgal ėjo frontas. Su kaimo vaikais ganant gyvulius teko dažnai slėptis nuo zvimbiančių kulų.

Karui baigiantis ir vokiečiams pasitraukus buvo galima grįžti tėviškėn. Tačiau Dapkevičių ūkyje tarnavęs lenkas su šeima ėmė čia savaip šeimininkauti ir nenorėjo jų išileisti. Teko pralaukti visą pavasarį. Sugrįžta 1944 m. liepos 5 d. Ištrėmimo bei sugrįžimo dienoms atminti tėviškėje ir kapinėse (ant močiutės, vėliau

Petras Dapkevičius su sese Ona, pussesere Maryte Uzdilaite ir jos būsimu vyru Kalesinsku

visos Dapkevičių šeimos kapo) Petro tėvas Kazys su savo tėvu Petru pastatė du vienodus akmeninius Suvalkų dirbtuvėse iškaltus paminklus – kryžius. Taip padėkota Dievui už sugrįžimą į gimtuosius namus. Prie namo darželyje ir šiandien stovi kryžius su žodžiais: „Geriausis Jėzau būk mūsų globėjas. Prisiminimui 08-X-1940 – 5-VII-1944“.

Grįžę kieme pasigedo kluono – jis sudegė nuo čia laikytos amunicijos. Surado naują mūrinių namą, kuriame po karo ilgus metus veikė Žagarių mokykla, biblioteka. Petru šioje mokykloje teko lankyti visas šešias klases, o septintą – jau Aradnykuose, kur, be lenkų, buvo ir lietuvių bei rusų kalbos pamokos. Lietuvių kalbos visus vaikus namuose mokė pats tėvukas Kazimieras (puikiai mokėjęs lenkiškai, rusiškai ir vokiškai), baigęs „Žiburio“ mokyklą Seinuose. Ją perkėlus į Lazdijus mokslą tęsė tik tėvuko sesuo

Apolonija (Kubilienė) ir brolis Jonas, ėjęs į kunigus, bet vėliau ėmęs studijuoti Kaune ekonomiką.

Po karo, 1946 m., mirė močiutė Elžbieta Valukonytė-Dapkevičienė, 1953 m. senelis, o dar kiek vėliau Anapilin teko ne laiku išeiti jų sūnui, gausios šeimos tėvui Kazimierui... Mat jis nuo pervargimo pokariu sunkiai susirgo. Mirė, kai jauniausia dukra Aneliukė buvo vos pusės metų. Ir šiandien graudu tai prisiminti, o žvelgiant į 1954 m. paskutinės dienos laidotuvių nuotrauką ašaros pačios užlieja skruostus. Prie tėvo karsto suklupę įpėdinis Petras su mama Veronika, anksti likusia našle, ir sesėmis Onute, Maryte, Terese, Petrone, Kristina (mažytė Anelė palikta namuose).

Be tėvo augant sunku buvo ūkininkauti visoje senelio išlaikytoje 25 ha kolonijoje (su daržiu ir 4 ha miško Bognuose). Ne vien vardą, bet ir bites

Iš Dapkevičių šeimos albumo

Petras paveldėjo iš savo senelio (buvusio ir ūkininku, ir kunigų vežėju). Ir bendravimo su žmonėmis, giminėmis meną. Todėl sergant jį lankė daug draugų, pažįstamų, o mirus bažnyčia buvo pilnutėlė. Į kapines karstą nešė ilgus metus jo vadovautos gaisrininkų savanorių grupės atstovai. Be to, jis prisidėjo prie gaisrinės statybos, lietuviškų klasių Krasnagrūdės mokykloje steigimo ir išlaikymo. Sudegus bažnyčiai, jai atstatyti prireikė jo gerų idėjų ir darbo. Petras Dapkevičius išlaikė ir paviešino testamentą, kur rašoma, kad bažnytelėje privaloma laikyti mišias lietuvių kalba, perdavė saugotą seną kryžių bei meniškų medinių šimto ar daugiau metų senumo paveikslų rėmus.

1960 m. Petras buvo pašauktas į kariuomenę Grajeve. Po metų išsiųstas tiesti kelių Bieščadų kalnuose.

Labai mėgo knygą ir raštą. Pats daug rašė ir skaitė, kruopščiai kaupė gaunamus ir siunčiamus laiškus giminėms ir draugams Lenkijoje ir Lietuvoje. Gera sekė mokslai mokykloje. Net svarstė, ar kaip tėvo brolis Jonas nepasirinkti kunigystės kelio. Bet kaip vieninteliam sūnui teko perimti ūkį ir ieškoti žmonos. Mama patarusi vesti jai labiausiai patikusią gretimo kaimo merginą, vardu Birutę. Ir 1963 m. balandžio 15 d. Petras Dapkevičius vedė Birutę Liaukevičiūtę iš Dusnyčios.

Jų vestuvių diena įsimintina dėl potvynio. Mat aną pavasarį gausiai lijo, ir Galadusio ežero vanduo išsiliejo ant visos Dapkevičių balos. Vestuviniškai tą dieną prisigaudė neršiančių lydekų.

Po metų Petru ir Birutei gimė Vitukas, vėliau Jolanta, dar vėliau – Kęstutis. Vaikai gerai mokėsi. Dukra baigė Punsco licėjų, vėliau Vilniaus universitete bibliotekininkystę ir įsidarbino Mažvydo bibliotekos Meno skyriuje.

Petrui visada rūpėjo savo krašto, šeimos lietuviškumas. Visomis išgalėmis rėmė besikuriančias

Krasnagrūdės mokykloje lietuviškas klases, leido čia mokytis savus vaikus bei kaip autoritetingas kaimo žmogus paskatino ir kitus. Tačiau ne visada buvo suprantas ir tinkamai vertinamas ir šeimoje, ir aplinkoje...

Petras domėjosi istorija, praeitimi, priimdavo lietuvių ir lenkus keliautojus (jo sodyboje pradėjo lankytis patys pirmieji turistai iš Lenkijos gilumos), pasakodavo apie šio krašto įvykius, istoriją. Aktyviai dalyvavo kultūrinėje veikloje, veikė LVKD (LLD) ir Šv. Kazimiero draugijoje, buvo savo kaimo draugijų skyrių pirmininkas ir ne sykį delegatas į suvažiavimą. Po steigiamojo LVKD suvažiavimo 1957 m. buvo nuolatinis valdybos arba tarybos narys. Aktyviai reikėsi susirinkimuose, gvildeno rūpimus klausimus. Dainavo ansamblyje, giedojo bažnyčios chorelyje, vaidino keliuose spektakliuose. Kruopščiai viską užrašinėjo, daug kas įamžinta kronikoje ir nuotraukose.

Tėviškę išlaikė nepakitusią, su plačiomis abiejų ežerų – didžiojo ir mažojo – pakrantėmis. Ūkyje sekėsi šiaip sau, didelių pasiekimų nebuvo. Augino karvutes, penimius penėjo, derėjo javai, augo pievos. Žemę aprašė vyriausiajam sūnui Vitui. Pats prižiūrėjo iš senelio paveldėtas darbsčias biteles.

Petras dažnai prisėdęs sielėjosi, kad mokytojo Jono Stokeliūno kalbinamas nestojo į steigiamą Punsco lietuvišką licėjų. Aiškino, kad dėl kuprinės ir nepritekliaus. Kiti vaikai

turėjo padorius krepšius knygoms, o jis – vis tą pačią visų draugų nuolat išjuokiamą seną medinę kuprinę.

Jį visada viliojo šie žiburėliai: rašytas žodis, kultūra, švietimas, koncertai. Mėgo gilintis į istorijos vingius. Kasdien rankose laikė knygą, žurnalą ar laikraštį. Vienu metu prenumeravo po tris „Aušros“ egzempliorius. Paklaustas, ar nepakaktų vieno, atsakė, jog vaikams kaupia kraitį („Aušras“ kaupė svirne esančioje kraičio skrynioje).

Prieš trejus metus pasiskundė gegute. Tada dar paeinantis su viena lazdele pasakė, kad šis pavasaris jam lemtingas, nes gegutė iškukavusi tik trejus gyvenimo metus. Galbūt tikrai patikėjęs begėde paukste, kad nesigydęs ir nesutikęs operuotis... Taigi netrukus liga kaipmat nukirto nuo kojų ir ilgiems mėnesiams paguldė

Jaunieji Petras ir Birutė Dapkevičiai bei piršlys Algirdas Skripka su žmona Birute. 1963-04-15

Iš Dapkevičių šeimos albumo

lovon. Su knyga nesiskyrė ir gulėdamas ligos patale. Petras labiausiai bijojo, kad nespės perskaityti visų įdomių knygų.

Petras Dapkevičius mirė spalio 15 d. (tądien prieš 32-ejus metus lietuviai atgavę pamaldas gimtąja kalba Seinuose ir Žagariuose).

Praėjus porai dienų po laidotuvių giminės gavo kitą liūdną žinią – Kaune mirė Petro pusbrolis Antanas Kubilius (Apolonijos Dapkevičiūtės-Kubilienės, „Žiburio“ auklėtinės, sūnus). Atrodo, kad kaip gražiai bendravo su gyvaisiais, taip ir Anapily išvengė vienišumo...

„Tai buvo labai geras ir apsišvietęs žmogus. Daug nuveikė mūsų kraštui. Reikia surinkti žmonių atsiminimus apie jį ir jo nuopelnus. Nevalia to nutylėti“, – sakė jį pažinojusi Onutė B. „Przegląd Sejneński“ (veidaknygėje) paviešino Petro Dapkevičiaus nuotrauką ir gražius lenkų įrašus.

„Manau, kad Jo išprusimas ir domėjimasis visuomene, o retkarčiais ir veikėjų kritika labai konstruktyvi buvo. Dar ne sykį galėjo Jį ir lietuviai žurnalistai aplankyti, ne tik lenkai, ir parengti gerų reportažų. Gaila, nepasukbėta. Lai būna Jam lengva gimta žemė, lai ateinančios kartos pasižada pildyti Jojo valią, norus, siekius, kad kaip ir senovėje visad buvo ir būtų Žagariuose lietuvių“, – rašoma gautame laiške.

Atsisveikino jis su žemiškuoju gyvenimu spalvotą, kaip ir jo gyvenimas, rudenį... Amžinąjį atilsį, Dėde...

ŽAGARIŲ DAPKEVIČIAI

Nuo senovės Žagarių kaimas gražus gamtos vaizdais. Čia tyvuliuoja Galadusis ir maži ežerėliai: Dusalis, Dusalukas, Stabingis. Kaimą supa Gaidziuškių miškas ir vadinamieji Bognai, kur kiekvienam Žagarių ūkininkui iš Krasnagrūdės dvaro skirta miško. Kaimas užima didelį žemės plotą. Dabar ūkininkai išsiskirstę kolonijomis, o senovėje visi

gyveno sodžiuje prie vieškelio, vedančio iš Seinų Lazdijų link. Buvo daugiau kaip 30 sodybų. Kaimo gale stovėjo sena medinė, jai sudegus – mūrinė, bažnytelė. Viduryje (kur dabar Dapkevičiai) gyveno stambus ūkininkas Zablackas. Jis neturėjo vaikų. Žmona buvo silpnos sveikatos ir greit mirė. Tada Zablackas susiradęs žmoną kitam gale Galadusio, Beviršiuose. Tai buvo našlė Marcelė Dapkevičienė, turėjusi sūnelį Mykolą. Senelis Petras anūkams dažnai kartojęs, kad jo tėvą Mikucį, arba Mykolą, mama atsivedė iš Lietuvos. Zablackas užaugusiam posūniui aprašė ūkį. Mykolas vedė Rožę Petruškevičiūtę, jauniausią Žagarių Motiejaus Petruškevičiaus dukrą, knygnešio Karolio (vadinto Karuliu) Petruškevičiaus sesę. Mykolas (g. 1828, m. apie 1975) ir Rožė (g. 1833, m. apie 1874) Dapkevičiai užaugino 6 vaikus (4 dukras ir 2 sūnus): Magdalena, Kazimierą, Marijoną, Oną, Petrą ir Ievą. Vaikai užaugę iškriko. Tėviškėje liko sūnus Petras. Vyriausioji dukra Magdalena ištekojo už Vilkelio ir apsigyveno Dusnyčios kaime (dabar Lietuva), Marijona – už Dusnyčios Tamošiaus Liaukevičiaus (ši kaimo dalis liko Lenkijos pusėje). Ona liko netekėjusi. Ji 40 metų dirbo tarnaitė Čenstakave. Senatvėje sugrįžo į Žagarius pas brolių Petrą. Vėliau, kai vokiečiai šeimą išblaškė, gyveno pas sesę Ievą. Mirė 1942 m. Jauniausioji Ieva ištekojo už kaimyno Povilo Pacukonio. Jie turėjo septynias dukras. Penkios iš jų liko Lietuvoje, kur visos baigė aukštuosius mokslus: Ona Gražulienė (1898–1980), Elzė Gražulienė (1904–1995 Kaune), Veronika Navickienė (1907–1975 Kazlų Rūdoje),

Kazys su žmona Veronika ir dukryte Onute, jo tėvai Petras (Mykolo) ir Elžbieta bei Petro sesė Onutė

Magdalena Kirnienė (1913–2008), Ieva Peciukonytė (1915–1998 Kaune). Lenkijoje gyvenusios dukros Agota (1898–1968) ištekojo už Macukonio (kitapus Galadusio ežero), o Marutė (1902–1986) už Rakelijos Maksimavičiaus (vadinamo Juračioku). Marės vaikai: Jonas, Antanas, Aldona Barkauskienė, Marė Janulevičienė, Ona Antanavičienė, Kana-doje gyvenusi jauniausioji Birutė.

Mykolo ir Rožės vyriausiasis sūnus Kazimieras buvo vedęs kaimynę Jakubauskaitę (dabar tie Jakubauskai gyvena antrojoje linijoje). Jis turėjo paveldėti ūkį, nes jaunesnis brolis Petras tuo metu prievarta tarnavo rusų kariuomenėje – carienės gvardijoje. Tačiau Kazimieras jaunas mirė. Liko našlaitė dukrelė, bet ir ji mirė. Kazimiero žmona, tapusi našle, ištekojo už Gadliausko. Kai šis mirė, ji dar susituo-kė su vad. „Balų“ Jakubausku. Žemes

sujungta į vieną ūkį. Jakubauskai turėjo dvi dukras Ievą ir Agotą.

Taigi Dapkevičių tėviškė atiteko Mykolo ir Rožės jauniausiajam sūnui Petru. Jis gimęs 1865 m. sausio 18 d. (vasario 5 d.). Pakrikštytas Seinų katedroje, krikštatėviai: Andrius Petruškevičius ir Marcelė Zablocka (ji galbūt Mykolo patėvio duktė). Tėvui Mykolui tada buvo 37 metai, o motinai Rozalijai 32 metai. Petras, jaunystėje kelerius metus tarnavęs rusų kariuomenėje, sugrįžo į tėviškę ir čia ūkininkavo.

Petras buvo aukštas ir smagus vyras. Kai tarnavo Peterburge carienės gvardijoje, carienė kasdien peržiūrėdavo savo kariuomenę ir klausdavo, iš kur kuris kareivis atvykęs. Petras atsakydavęs: „Iz Suvalskoj gubernii, Vaša Imperator“. Toje kariuomenėje jis tarnavo penkerius metus (tuomet tarnyba trukdavo net 7 metus, bet jam sutrumpinta dėl brolio mirties ir dėl to, kad tėvams ūkyje buvo reikalinga pagalba). Puikiai išmoko rusiškai skaityti, žinojo visos carų giminės vardus. Šventadieniais kariai su cariene eidavo cerkvėn melstis sveikatos. Kai mirė brolis Kazimieras, motina Petrą partraukė namo, nes jų tėvas buvo anksčiau miręs ir neliko šeiminko. Madinga tada buvo atidalinti dalykus seserims, bet Petras nelietė žemės, o dalykams išmokėti užsidirbo (dirbo tiesiant kelią nuo Kalvarijos Lazdijų link).

Petras Dapkevičius buvo du kartus vedęs. Pirmoji žmona – Gavieniškių kaimo Teofilė Bukauskaitė (ten dabar gyvena Čokaila). Ji mirė gimdydama. Paliko tris našlaičius: Apoloniją, vadiną Paliuse (1892–1965), Juozą (1895–1965), Marijoną (1904–1940). Petro pirmosios santuokos dukra Apolonija ištekojo už Miškinių kaimo Juozo Kubiliaus. Jie turėjo 2 sūnus ir 3 dukras. Kubilių šeima 1945 m. ištremta į Sibirą. Su tėvu Juozu Kubiliumi išvežtas ir jo sūnus Jonas. Jie ten

mirė ir palaidoti Irkutsko kapinėse. Sibire kalėjo ir Ona Kubiliūtė-Motiejūnienė su vyru Antanu ir dukra Birute. Birutę tėvai pasistengė anksčiau išsiųsti į Lietuvą. Ji sėkmingai baigė aukštuosius mokslus. Ištremta dar ir Marytė su savo mama Paliuse (Apolonija Dapkevičiūte-Kubiliene) bei jauniausia iš Kubilių mergaičių – Adelė. Jos, laimingai sugrįžusios, ilgai slapstėsi. Tada iš apsupties paspruko vien Kubilių Mikasė. Ji išėjo partizanauti, tapo savanore. Po karo ilgai slapstėsi, net pavardę pakeitė – tapo Ada Bubiliūte, neištekojo, visą gyvenimą bijojo, kad gali ištremti iš Lietuvos. Iki mirties dirbo Kaune, Velnų muziejuje.

Iš Sibiro tremties birželio 14 d. sugrįžo gyvi sūnus Antanas ir kiti. Antanas Kubilius, gimęs 1932 m., liko Lietuvoje. Čia jis, padedamas sesės Marytės ir kitų geros valios žmonių, baigė aukštąjį mokslą. Mirė praėjus 10 dienų po pusbrolio Petro Dapkevičiaus mirties – 2015 10 25 d.

Petro ir Teofilės Dapkevičių sūnus Juozas nuėjo žentuosna pas Balulius į Klevų kaimą. Gavo ruožą žemės, besitęsiantį nuo sodybos Klevo ežero link. Pasistatė trobelę, kitus pastatus prie pat kaimynų Janinos ir Geniaus Latvių lauko ežios. Gyveno tarp Klevaičio ir Klevo ežerų. 1941 m. šeima

buvo priversta išsikelti į Lietuvą. Liko gyventi Šunskuose. Turėjo sūnų Joną ir tris dukras (Onutė Vasičiauskienė, Ada Ardzijauskienė, Zita Žemaitienė – kun. Kęstučio Žemaičio mama, jos vyras jaunystėje kalėjo Sibiro lageryje).

Petro Dapkevičiaus (Mykolo sūnaus) žmona buvo iš tų namų, kur vėliau jis išleido savo dukrą. Pirmosios santuokos dukra Marijona nuėjo į marčias į Lumbių kaimą – ištekojo už Prano Valukonio (Petro Dapkevičiaus žmonos Elžbietos brolio sūnaus). Anksti mirė (su šiuo pasauliu atsisveikino ir mažas Petriukas). Našlaičiais paliko 4 vaikus: Birutę Skripkienę, Vitą Valukonį, Marytę (buvo Šarkų augintinė, ištekojo už Sinkevičiaus Algirdo) ir jauniausią Onutę (ištekojusi apsigyveno Zambruve).

Antroji Petro Dapkevičiaus žmona buvo Elžbieta Valukonytė iš Lumbių. Jie turėjo 8 vaikus, bet užaugo 4: Jonas (1905–1940 Lietuvoje), Kazimieras (1908–1954), Ona (1910–1997) ir Petronėlė (1911–2000).

Antrosios santuokos vyriausiasis sūnus Jonas turėjo perimti ūkį, bet tėvas, matydamas jo gabumus ir meilę knygai, leido jį mokslan. Įstojo į Seinų „Žiburio“ gimnaziją. Ją perkėlus į Lazdijus mokslą tęsė, o po to įstojo į kunigų seminariją Kaune. Motina

1950 m. Dapkevičių namuose veikusios Žagarių mokyklos mokiniai

labai norėjo, kad taptų kunigu. Tačiau jis klierikas buvo neilgai. Apsigalvojęs ėmė studijuoti ekonomiką. Pažino ir vedė pamiltą panelę Adelę. Deja, susirgo plaučių uždegimu. Jau buvo užrašytas su šeima išvežti į Sibirą, bet dėl ligos neišvežtas. Mirė, palikdamas dar mažytį sūnų Juozuką. Palaidotas Lietuvoje. Jo žmona Adelė su sūneliu ant rankų slėpėsi pas Kubilius Miškinuose. Užlipo ant aukšto ir įlindo į pakulas. Kratos metu užėjęs rusas ją rado, bet neišdavė.

Petro dukra Ona Šarkienė mokėsi Lietuvoje austi. Ištekėjo už Antano Šarkos iš Lumbių. Šeima buvo bevaikė. Paėmė augintinę Onos sesers dukrą Marytę Valukonytę.

Jauniausia iš Petro Dapkevičiaus vaikų, Petronėlė, vadinta Petruse, ištekėjo už Burbiškių Jono Petruškevičiaus. Šeima ne savo noru išvyko į Lietuvą ir pasiliko ten gyventi. Petruškevičiai užaugino 5 sūnus ir 3

dukras, patyrė daug vargo, kėlėsi iš vietos į vietą, kol galiausiai apsigyveno molio trobelėj Žemaitkiemio kaime prie Lazdijų.

Jauniausias Petro ir Elžbietos sūnus Kazimieras (gyvenęs Dapkevičių tėviškėje) gimė 1908 m. kovo 21 d. Buvo gabus. Mokėsi Seinų „Žiburio“ gimnazijoje kartu su Jonu Pajauju. Ir vėliau jie vienas pas kitą nuvažiuodavo dviračiu.

Kazimierui Dapkevičiui nebuvo leista siekti aukštųjų mokslų. Mirus broliui Jonui, jam tėvai aprašė ūkį. Būdamas ne visai 18-os metų, ėmė ūkininkauti Žagariuose. Kazimieras kiek laiko draugavo su mokytoja Jadvyga Kazlauskaite, kilusia iš Lietuvos, bet tėvas bijojo, kad jis nepasiliks arti žemės. O kadangi vežiojo kunigus ir artimai bendravo su Punsko parapijos žmonėmis, sūnui pripiršo Veroniką Uzdilaitę iš Kreivėnų kaimo. Sutuoktuvės įvyko 1932 m.

birželio 1 d. Punsko bažnyčioje.

1940 m. spalį vokiečiai nusavino jų ūkį ir Kazimiero šeimą (su dviem dukrom Ona ir Maryte bei mažu sūneliu Petriuku) iškėlė į Vokietiją – prie Karaliaučiaus, į Angerapp apskritį. Kazimiero tėvai tuo metu apsigyveno pas dukrą Burbiškių kaime. Kai dukros šeima repatrijo į Lietuvą, seni tėvai turėjo apsistoti pas svetimus žmones Veisiejuose. Kiti pasakoja, kad seneliai Petras ir Elžbieta Dapkevičiai neišvyko 1941 m. į Lietuvą. Jie kiek pagyveno Burbiškiuose pas dukrą Petruse, o jos šeimai išsikėlus Lietuvon gyveno pas dukrą Ievą (Pacukonius) ir žvelgė į kaimynystėje esančią tėviškę, kur gyveno svetimi. Su vaikais susirašinėjo. Senelis Petras Dapkevičius (Mykolo) mirė 1953 m. rugpjūčio 5 d., o 1954 m. gruodžio 29 d. šį pasaulį paliko ir jo sūnus Kazimieras, būsimos ūkio paveldėtojo Petro tėvelis.

Kalba, pasakyta prie a. a. Petro Dapkevičiaus kapo

Atlydėjome į amžinojo poilsio vietą garbingą mūsų visuomenės žmogų. Petras – geras tėvas, vyras, senelis, brolis, besirūpinantis savo šeima, bet taip pat plačių horizontų žmogus, kuriam labai rūpėjo viso mūsų krašto likimas, jo istorija. Atsisveikiname tikrą šviesuolį ir didelį visuomenininką.

Petras gimė sunkiais laikais, prieš pat II pasaulinį karą. Kūdikystę ir ankstyvąją vaikystę praleido su tėvais ir dviem sesėmis tremtyje, kur tėvai dirbo vokiečių ūkyje. Šeima į gimtuosius namus sugrįžo tik 1944 m. rugpjūtį. Sunkiai iš naujo kabinosi į gyvenimą, gausėjo. Petručiui sulaukus vos keliolikos metų, mirė tėvas. Reikėjo padėti motinai ūkininkauti, dirbti vyriškus darbus, nes jis buvo vienintelis sūnus iš 7 vaikų šeimoje. Dėl to ir apie mokslus negalėjo svajoti, nors labai buvo linkęs prie

knygų. Baigė pagrindinę mokyklą, kuri buvo suorganizuota Žagariuose, jų pačių namuose. Labai mėgo mokytis, gerbė savo mokytojus ir ilgus metus palaikė su kai kuriais iš jų artimą ryšį. Nors turėjo tik pagrindinį išsilavinimą, buvo tikras inteligentas. Skaitė daug knygų ir savarankiškai studijavo savo krašto istoriją, išsamiai surašė savo šeimos praeitį. Daug jo straipsnių rasime „Aušroje“, „Šaltinyje“, taip pat įvairiuose kituose (ir lenkiškuose) leidiniuose. Pas Dapkevičius buvo siunčiami įvairūs mokslo darbuotojai, besidomintys šiuo kraštu, ar žurnalistai – visiems šeimnininkas turėjo ką pasakyti.

Petras nevengė taip pat kitų visuomeninių, organizacinių darbų: ilgus metus buvo Žagarių skyriaus gaisrininkų savanorių pirmininkas (daug prisidėjo statant gaisrinės pastatą), aktyviai dalyvavo atstatant Žaga-

rių bažnytelę, o vėliau rūpinosi joje vykstančia lietuvių sielovada, savo autoritetu ir organizaciniais darbais padėjo steigiant Krasnagrūdės mokykloje lietuviškas klases. Tai tik dalis jo nuopelnų. Visų turbūt neįmanoma išvardinti.

Petrą Dapkevičių pažinojo visų Lenkijoje veikiančių lietuvių draugijų veikėjai – nes jis visada aktyviai dalyvaudavo jų suvažiavimuose, tarybų posėdžiuose ar kituose neformaliuose pasitarimuose, dažnai buvo renkamas senosios LVKD, vėliau LLD, ar Šv. Kazimiero draugijos delegatu, Žagarių skyriaus pirmininku.

Per anksti žiauri liga išplėšė iš mūsų tarpo taip labai reikalingą žmogų, iš kurio jaunesnioji karta dar tiek daug galėjo sužinoti ir pasimokyti. Ypatingą užuojautą reiškiau artimiausiai šeimai: žmonai, dukrai, sūnams, anūkams, sesėms.

Mergelė gulbė

Kastulės Žukauskienės pasektą pasaką užrašė Eugenija Pakutkienė.

Pamiškėj gyveno dziedukas su bobuki. Vaikų neturėjo. Grybavo, tai žagarus rinko išėjį miškan, o grįžį namo vis randa valgyč išvyrta, stuba sutvarkyta. Ir jie nežino, kas tep viskų jiem padaro.

Alia vienų sykį sanukė nuvej miškan, o sanukas palindo po lovą ir žūrės, kas ca tep viskų padaris. Nugį žūro – atsakridus gulbė paliko an palangės sparnus ir tvarkosi. O kap cik išėjo in šulnį vandenio, tai sanukas kapc už sparnų ir juos pečų sudegino.

Paraina toj mergelė gulbė. Neraudus sparnų labai verkė, alia kų padaris. Liko pas tuos sanukus.

Vienų sykį pro tynajus važavo karalaitis ir pamatė gražų mergelį, ir jam ji labai paciko. Jis sako sanuku, kad norėtų jos in žmonas sau. Sanukas nenorėjo aduoc jos, bet karalaitis labai gražai prašė ir da pinigų davė. Turėjo jam nusilaisc sanukas.

Po ženybų praėjo kiek laiko ir gimė sūnus. Buvo labai gražus. Vienų sykį išsinešė toj gulbė sūnelį sodan. O pro ty lėkė gulbė. Nugį pažūro, kad ty jos tėvas. Jis ir sako: „Palik sūnelį vargelio vargt, metu tau vienų sparnų, lakiam su manim namo“. Ji in tai aciliepe: „Nemesk

man to sparno, aš nepaliksiu sūnelio an vargelio“.

Kitų dienų tep pac pamatė motinų pro sodų lakiančių. Ir toj norėjo mesc jai sparno, alia ji nesuciko ir liepė nemesc. Tadu ir sesuoj prašė priimc jos sparnų, ir brolis tep pac. Ji pradėjo gailiai verk. Atėjo karalius ir klausė, ko ji verkia. Paci jam sako: „Va sūnelis verkė, tai ir aš“. Alia kitų dienų pro sodų nugį lakia jos buvis bernelis. Pasiūlino savo sparnų. Tadu ji su juom ir nuskrido. Atėjis sodan karalius rado sūnelį verkiančį.

Nesulaukis pargrįžtancos žmonos vedė raganų. Toj nemylėjo vaikelio. O gulbė, kap visi sumiega, tai vis atlakia pas savo vaikelį, pamaicina,

išprausia, ir jis miega visų dienų kap aniuolukas. Vaikuco tėvas nežinojo, kas ca darosi. Misno, misno, ir nuvejį pas tuos sanukus patarimo. Sanukas ir sako, kad pateptų palangį degutu, tai kap atlėks gulbė ir prilips, tai raikia jų sugriebe kairu ranku ir mesc per pečį in ciesį šonų.

Tep ir buvo. Ir kap jų tep permetė, tai ji atvirto mergeli. Karalius raganų išvarė, kur pipirai auga, o pac gražai ir laimingai gyveno su savo žmonu ir augino sūnelį.

Kastulė Žukauskienė ir jos rankų darbai

Eugenijos Pakutkienės nuotr.

Prisiminkime ir didžiuokimės savo gimtinės istorija

LIETUVOS SAJŪDŽIO KAUNO TARYBOS INFORMACINIS BIURAS

Liepos 20 d. Tarptautinio labdaros ir paramos fondo „Pagalbos sparnas“ vadovas, Lietuvos atsargos karininkų sąjungos narys ats. pulkininkas Algis Šimoniūtis kartu su Lietuvos Sąjūdžio Kauno tarybos pirmininku dr. Raimundu Kaminsku lankėsi Dzūkijoje, kad paruoštų pažintinės ekskursijos planą jauniems sąjūdiečiams ir Ukrainos kariams, besigydantiems Lietuvoje.

Pirmiausia svečiai apsilankė Daugose, vėliau prie Daugų (Didžiulio) ežero esančiose Bukaučiškėse II aplankė buvusio Bukaučiškių dvaro koplyčią-mauzoliejų. Koplyčia pastatyta 1848 m. Jos savininkas 1934–1944 m. buvo Lietuvos Respublikos Ministras Pirmininkas (1938–1939) kun. Vladas Mironas. 1934 m. signatarui V. Mironui skirta 20 ha dvaro žemės, tais pačiais metais jis nusipirko dar 20 ha. Jo iniciatyva suremontuoti dvaro pastatai, įrengta vėjo jėgainė. Bukaučiškėse lankydavosi garsūs žmonės: prezidentas Antanas Smetona, dainininkas Kipras Petrauskas, aktorė Monika Mironaitė ir kt. Po sovietų reokupacijos ir dvaro nacionalizavimo čia buvo įkurtas arklių ir mašinų nuomos punktas. Sovietmečiu dvarą prijungė prie kolūkio „Laimė“ – tik laimės tai neatnešė. 1948 m. buvo padegtas kluonas, po truputį pradėtas griauti dvaro pastatas – kol galiausiai po plytą iššasytas po visą apylinkę. Vėliau sunyko ir kiti pastatai. Bukaučiškių koplyčia suremontuota 2014 m.

Bukaučiškių II kapinėse palaidotas Nepriklausomybės kovų dalyvis, 1-ojo pėstininkų Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Gedimino pulko eilinis Feliksas Kamandulis.

Pažintinė kelionė tęsėsi Alytuje, kur lankyti istorijos ir kultūros paminklai. Tai – Savanorių g. kapinėse esančios kapavietės ir paminklai žuvusiems Lietuvos gynėjams: karininkui Antanui Juozapavičiui (1894–1919), savanoriui Artūrai Sakalauskui (1963–1991), šauliams

Juozui Blozneliui (1895–1923), Algirdui Ražaičiui (1922–1941), Pranui Valiuliui (1899–1941), Lietuvos kariuomenės savanoriams, Lietuvos kariuomenės kariams, 1923 m. kovo 19 d. lenkų žiauriai nužudytiems prie Kapčiamiesčio, bei LSMU buvusio dėstytojo, prof. habil. dr., karo kapeliono mjr. Petro Kavaliausko (1959–2011) kapas. Miesto sode apžiūrėta: Šaulių namai ir prie jų esantis paminklas Dainavos apygardos partizanų vadui

kpt. Domininkui Jėčiui-Ažuoliui (1896–1947), Laisvės Angelo paminklas, memorialas „Nurimęs varpas“, skirtas 1941 m. birželio 22–28 d. Lietuvos sukilėliams, pokario Dainavos apygardos partizanams, politiniams kaliniais ir tremtiniams pagerbti, bei šalia esantis Sausio 13-osios aukų atminimo kryžius.

Minute tylos pagerbus XX amžiaus įvairių laikmečių žuvusius patriotus, įsiamžinta nuotraukose prisiminimui, suvokiant, kad tautos kančia ir tautos laisvė glaudžiai siejasi.

Simboliškai prie Alytuje 1919 m. vasario 13 d. žuvusio pirmojo Lietuvos kariuomenės karininko A. Juozapavičiaus kapo Lietuvos atsargos karininkų sąjungos narys, šaulys, kraštotyrininkas, ats. leitenantas Gintaras Lučinskas – už pilietinę veiklą, kuria pagerbė Samuelio Harrio ir kitų karių, žuvusių už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, atminimą – apdovanotas „Vyr. ltn. Samuelio Harrio atminimo medaliu“ (liudijimo Nr. 34).

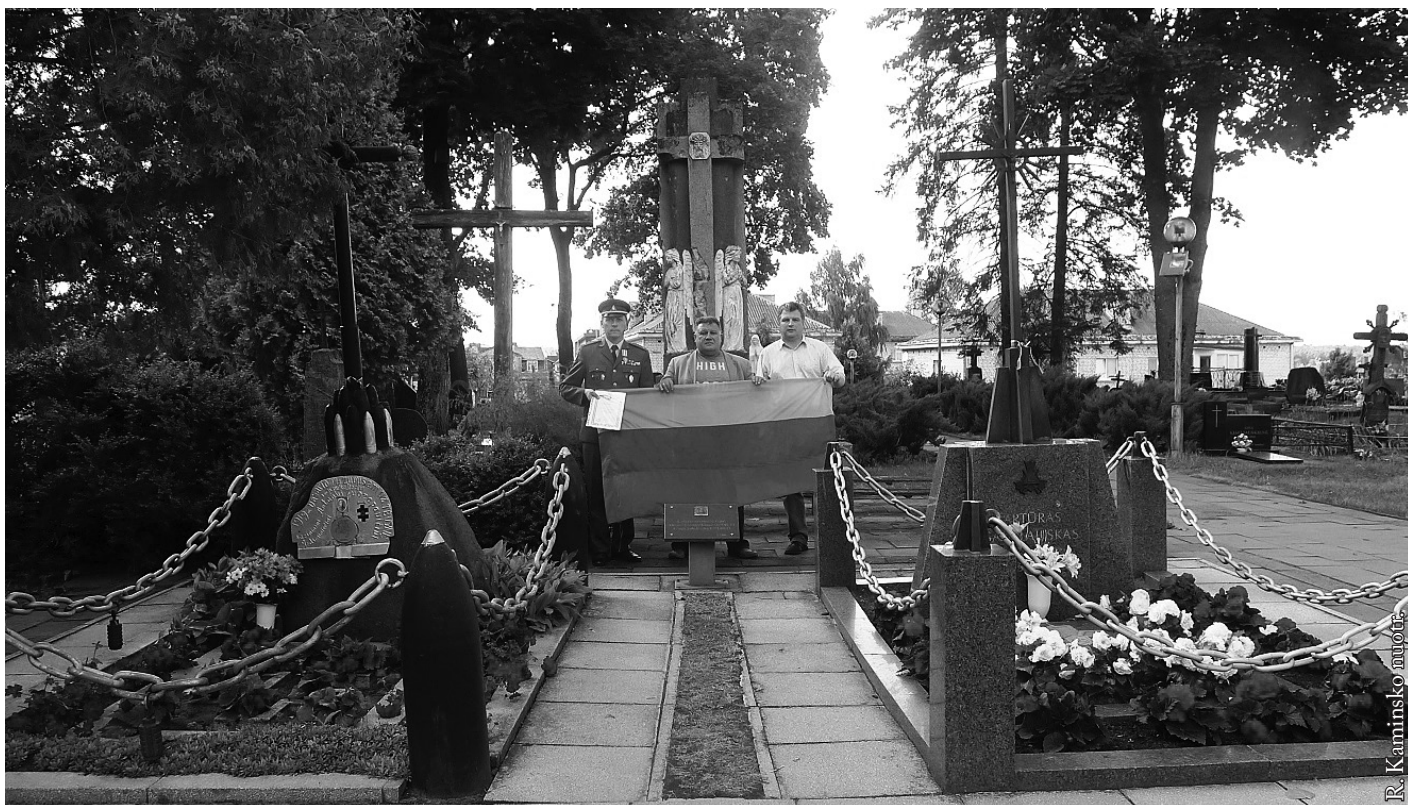
Apdovanojimo devizas: atmintis, drąsa, pilietiskumas.

S. Harris (1896–1920) – Lietuvos kariuomenės vyresnysis leitenantas, Jungtinių Amerikos Valstijų pilietis, žuvęs dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Jis 1919 m. rugsėjo 6 d. įstojo į Lietuvos kariuomenę. Nuo 1920 m. sausio 1 d. tarnavo Amerikos lietuvių brigados štabe Kaune. 1920 m. vasario mėn. kilus bolševikų inspiruotam sukilimui Lietuvos kariuomenės daliniuose, dalyvavo jį malšinant. 1920 m. vasario 23 d. Kaune S. Harris pirmasis drąsiai ir narsiai puolė bolševikus, įsitvirtinusius Aleksoto kalne. Jis, vykdydamas užduotį, buvo sunkiai sužeistas ir kitą dieną mirė. Lietuvos kariuomenės vyr. ltn. S. J. Harris (po mirties) buvo apdovanotas Vyties Kryžiumi. S. Harrio žūtis ir jo apdovanojimas buvo paminėti 1922 m. liepos 20 d. lietuviams Baltuosiuose Rūmuose teikiant peticiją JAV prezidentui V. Hardingui dėl Lietuvos pripažinimo „de jure“. Netrukus Jungtinės Amerikos

Valstijos oficialiai pripažino Lietuvos nepriklausomybę.

Svarbus istorinis momentas tas, kad apdovanotojo Gintaro Lučinsko prosenelis, Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris Liudvikas Stanišauskas (1890–1920), 1919 m. sausio 6 d. įstojęs į besikuriančią kariuomenę, 1919 m. vasario 12–13 d. Alytaus kautynių dalyvis, nuo 1920 m. vasario 10 d. tarnavęs 6-ajame pėstininkų Pilėnų kunigaikščio Margio pulke, 2-ojoje kuopoje, 1920 m. vasario 21–23 d. dalyvavo malšinant bolševikų agitatorių suorganizuotą Kauno įgulos Panemunėje stovinčių Artilerijos pulko ir 2-ojo atsargos bataliono kareivių ginkluotą sukilimą. Sukilimo tikslai buvo pasinaudojus sunkia ekonomine ir politine Lietuvos padėtimi nuversti Vyriausybę ir sugriauti atsikuriančią Nepriklausomą Lietuvos valstybę.

Prisiminkime ir didžiukimės savo šeimos, giminės, gimtojo krašto istorija. Priminkime ją jaunajai kartai bei Lietuvos draugams.

Punsko vartotojų draugijos „Dzūkas“ įkūrimas

ALGIMANTAS KATILIUS

Istorinėje literatūroje rašoma, kad Punske vartotojų draugija ar kooperatyvas „Dzūkas“ įkurta Punske klebono Motiejaus Simonaičio iniciatyva. Lietuvos valstybės istorijos archyvo Suvalkų gubernijos valdybos fonde saugoma byla apie oficialų Punske vartotojų draugijos patvirtinimą. Iš šioje byloje saugomų dokumentų gerai matyti, kokias biurokratinės kliūtis turėjo įveikti steigėjai. Byla prasideda naujai įkurtos Punske vartotojų draugijos narių 1907 m. balandžio 20 d. prašymu Suvalkų gubernatoriui leisti įkurti tokią draugiją. Tarp prašymą pasirašiusių 35 asmenų yra ir kun. M. Simonaitis. Be jo, prašymą pasirašė: Ignotas Budzeika, Jonas Balita, Jonas Saverinas, Viktoras Jakubauskas, Jurgis Senda, Augustinas Baliūnas, Petras Baliūnas, Jonas Krakauskas, Jonas Žilinskas, Mikas Pečiulis, Domininkas Kalesinskas, Jurgis Senda, Mikas Kupstas, Adomas Januška, Juozas Birgelis, Juozas Grigutis, Martynas Grigutis, Simonas Garmus ir kiti. Vartotojų draugijos kūrimas prašyme pagrindžiamas noru gyventojus aprūpinti kiek galima pigesniais ir palyginti geresnės kokybės vartojimo ir namų apyvokos daiktais. Tai turėjo kiek nors sumažinti „žydų kenksmingą eksploataciją“. Draugijos nariai planavo Punske atidaryti krautuvę.

1907 m. gegužės 28 d. rašte Suvalkų gubernijos valdyba nurodė Suvalkų apskrities viršininkui, kad draugijos „Dzūkas“ įstatus grąžintų steigėjams, nes jie juos turi pasirašyti. Taip pat

reikia sumokėti 75 kapeikų herbinį mokestį. 1907 m. birželį Ignotas Budzeika savo parašu patvirtino, kad Seivų valsčiaus valdyboje buvo su pažindintas su Suvalkų gubernijos valdybos sprendimu. Draugijos nariai 1907 m. birželio 24 d. prašyme Suvalkų gubernijos valdybai nurodė, kad siunčia du egzempliorius vartotojų draugijos „Dzūkas“ įstatų, sumokėję herbinį mokestį, ir du 75 kapeikų vertės pašto ženklus. Nesulaukę atsakymo, „Dzūko“ draugijos įgalioti asmenys 1907 m. rugsėjo 19 d. parašė naują prašymą Suvalkų gubernatoriui. Jame prašė pagreitinti minėto klausimo sprendimą.

Suvalkų gubernijos valdybos rezoliucijoje nurodyta, kad Punske vartotojų draugijos įstatai sudaryti teisingai. Valdyba siūlė įstatus patvirtinti. Tačiau užkliuvo tai, kad įstatuose raštvedyba buvo numatyta lietuvių kalba. Pagal Suvalkų gubernatoriaus 1905 m. birželio 30 d. ir 1906 m. rugsėjo 5 d. aplinkraščius, lietuvių kalba gali būti vartojama tik tose draugijose, kurios įsikūrusios grynai lietuvių gyvenamuose valsčiuose. Seivų valsčius buvo mišrus: jame gyveno lietuviai ir lenkai, taigi draugijos raštvedyba turėjo būti vykdoma tik rusų kalba. Suvalkų gubernatorius draugijos įstatus patvirtino 1907 m. rugsėjo 29 d. su išlyga dėl rusų kalbos raštvedyboje vartojimo.

Draugijos įstatai buvo sudaryti pagal 1897 m. gegužės 13 d. vidaus reikalų ministro patvirtintus norminius vartotojų draugijų įstatus. Kaip matome, Punske vartotojų draugijos

įstatai buvo tipiniai, t. y. bendri visiems kuriamoms vartotojų draugijoms. Vis dėlto pateiksime kelis svarbesnius jų punktus, kad būtų aiškiau, kokiomis sąlygomis veikė vartotojų draugijos.

Draugijos tikslas – tiekti savo nariams galima mažiausia kaina arba vidutine rinkos kaina įvairius vartojimo ir namų apyvokos reikmenis, sudarant galimybę iš draugijos pelno turėti santaupų. Atsižvelgiant į tikslus, draugija gali: a) įsirengti vartojimo ir namų apyvokos daiktų gamybos, saugojimo ir pardavimo sandėlius bei tokius įsigyti arba nuomotį; b) sudaryti sutartis su pašaliniais asmenimis ir įstaigomis (ar įpareigoti), kad jie pristatytų draugijai įvairius vartojimo ir namų apyvokos daiktus, taip pat dėl lėšų, reikalingų draugijos apyvartai; c) įsigyti bendros nuosavybės teise nekilnojamąjį turtą, reikalingą draugijos tikslams vykdyti; d) palaikyti ryšius su kitomis tikslus atitinkančiomis draugijomis.

Draugijos pajamas sudaro apyvartinės ir atsarginės lėšos. Apyvartinės lėšos gaunamos iš stojamojo ir narystės mokesčių, paskolų. Jos naudojamos prekybinėms operacijoms ir draugijos einamosioms išlaidoms. Atsarginės lėšas sudaro kasmetiniai atskaitymai nuo draugijos gaunamų pajamų, sumos, gaunamos už parduotus draugijos įstatus ir atsiskaitymo knygeles, procentai nuo atsarginio kapitalo, atsitiktinės įplaukos. Šios lėšos skirtos vien sumažinti nuostoliams, galintiems atsirasti per

draugijos operacijas dėl nenumatytų priežasčių.

Draugijos nariai galėjo būti krikščionybę išpažįstantys asmenys, sutikę paklusti minėtiems įstatams, tačiau ne mokymo įstaigų auklėtiniai, būtinios tarnybos eiliniai kareiviai ir asmenys, kurių teisės apribotos teismo. Stojantysis į draugiją moka: stojamąjį mokestį, ne didesnį negu 3 rubliai, ir ne daugiau kaip 10 rublių pajų. Kiekvienas narys visuotiniame susirinkime turi vieną balsą, nepriklausomai nuo turimų pajų skaičiaus, ir šios teisės niekam negali perduoti. Nepilnamečiai draugijos nariai neturi balso visuotiniame susirinkime ir negali būti renkami kokioms nors draugijos valdymo pareigoms. Iš draugijos narį pašalinti galima dviem trečdaliais visuotinio susirinkimo balsų.

Draugijos reikalus tvarko visuotinis

susirinkimas ir valdyba. Visuotiniai susirinkimai būna paprastieji ir nepaprastieji. Paprastąjį susirinkimą valdyba šaukia kasmet ne vėliau kaip balandžio mėnesį. Šiame susirinkime svarstoma ir tvirtinama praėjusių metų ataskaita ir balansas, išlaidų sąmata, ateinančių metų planas, renkami valdybos ir revizijos komisijos nariai. Susirinkime svarstomi ir kiti reikalai, kurie viršija valdybos įgaliojimus ir kuriuos pasiūlys valdyba. Nepaprastieji susirinkimai šaukiami valdybos nuožiūra arba reikalaujant revizijos komisijai bei vienai dešimtajai visų draugijos narių. Kad visuotinis susirinkimas būtų teisėtas, turi dalyvauti vienas trečdalis visų narių.

Tiesiogiai draugijos reikalus tvarkė valdyba, kuri buvo Punske ir ją sudarė 5 nariai, išrinkti visuotinio susirinkimo trejiems metams. Valdybos nariai už darbą galėjo gauti arba

nustatytą atlyginimą, arba procentus nuo draugijos pajamų. Valdyba renkasi pagal reikalą, bet ne rečiau kaip kartą per mėnesį. Jos posėdžiuose gali dalyvauti su visuotinio susirinkimo leidimu ir kiti draugijos nariai be sprendžiamojo balso. Kad valdybos sprendimai būtų teisėti, privalo dalyvauti valdybos narių dauguma. Rašomi posėdžių protokolai, kuriuos pasirašo posėdžiuose dalyvavę valdybos nariai.

Šis trumpas epizodas iš Punsko gyvenimo papildė žinias apie vartotojų draugijos „Dzūkas“ veiklos pradžią. „Dzūko“ veikla buvo svarbi XX a. pradžios Punsko miestelio ir jo apylinkių ekonominiame gyvenime.

Šaltinis: Lietuvos valstybės istorijos archyvas, f. 1009, ap. 1, b. 766.

Punsko valsčiaus gyventojai nenori imigrantų

Kaip teigė Punsco valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas, Palenkės vaivada atsiklausė visų vaivadijoje esančių savivaldybių, ar jos esą pasiruošusios priimti imigrantus. Punsco savivaldybė sudarė galimybę gyventojams pasisakyti, ar jie norėtų priimti atvykėlius iš šalių, kur vyksta karas. Valsčiaus įstaigos fojė buvo padėta balsadėžė, kur galima buvo įmesti išpildytą anketą (joje klausta: ar esi už tai, kad į mūsų savivaldybę atvyktų pabėgėlių šeima).

Surinkta 260 anketų. 10 žmonių pažymėjo, jog pritaria vienos pabėgėlių šeimos apgyvendinimui mūsų valsčiuje, 250 pasisakiusiųjų buvo prieš.

Anot viršaičio, jis informavo Palenkės vaivadą, kad mūsų savivaldybė nėra pasiruošusi priimti pabėgėlių.

Tvora Vengrijos-Serbijos pasienyje

*Gražiausių metų leiski palinkėti –
Te niekados nebus rudens,
Pavasariai tebus džiaugsmu nusėti
Ir džiaugsmas širdyje gyvens!
Giedrų dienų Tau linkime,
Daug sukakčių dar švęst,
Ilgų ilgiausių metų
Mes linkim Tau gyvent!*

65-ojo gimtadienio proga
Vitą Jančiulį
iš Žagarių kaimo sveikina

Mama, sesės ir brolienė su šeimomis

*Papuošti sidabru smilkiniai,
O širdy viešpatauja ramybė.
Išauginti vaikai, nugalėti vargai,
Praeity vėl praėjusių metų grožybė.
Tad būkit laiminga ir gyvenkit ilgai,
Lai gegužiais žaliais ir gruodžiais žvarbiais
Eina metai žingsniukais mažais.*

Spalio mėnesį 75-ąjį gimtadienį šventė
Genutė Dzemionienė iš Krasnavo.
Ta proga linkime daug sveikatos, džiaugsmo,
sėkmės, saulėtų dienų ir Dievo palaimos.

Dukros ir sūnus su šeimomis

*Ne, širdis nesensta ir nežyla,
Jeigu ji turtinga ir dosni.
Lyg saulės spinduliuos susyla
Tie, kuriems gerumą dalini.
Aštuoniasdešimt aštuoneri metai praėjo,
Širdy gerumo neužgniaužė,
Ir jis, išsaugotas tarp vėjų,
Visus dar šildo tarsi laužas.*

Mielą mamą, močiutę, prosenelę
Moniką Jančiulienę iš Žagarių kaimo
88-ojo jubiliejaus proga sveikina

Vaikai, 26 anūkai ir 27 proanūkiai

Brangūs Tėveliai!

*Jau 40 metų pragyventa,
Jau 40 metų tiek vargų iškęsta,
Bet vis tiek drauge, abu kartu
Žengiat per pasaulį platų.
Nors plaukai jau žili
Ir vaikai užauginti,
Jūsų meilė stipri,
Nieks negali jos užginti.*

Spalio 26 d. sukako brangių Tėvelių
Anelės ir Vito Jančiulių
bendro gyvenimo 40-metis.
Linkime jiems daug meilės, laimės,
sveikatos, ištvermės gyvenime.

*Sūnūs Algis su šeima ir Tomas,
dukros Zita su vyru, Silvija su šeima,
Jovita ir Asta*

**PARDUODAME
AKMENS ANGLĮ
patraukliomis kainomis.**

Perkant daugiau kaip 4 tonas tonos kaina 570 zl.
Juozas Zubavičius, Seinai, Konarskio g. 4
Tel. 606 459 579, 87 5173 137

DĖMESIO!

Seinų parapijos klebono Zbignevo Bzdako (Zbigniew Bzdak) iniciatyva Seinų bazilikoje ketinama pakabinti kelis naujus sietynus. Jie bus nupirkti iš Vakarų Europoje uždaramų katalikų šventovių. Keli sietynai jau įsigyti privačių Seinų parapijos aukotojų lėšomis. Klebonas pasiūlė, kad vieną sietyną, kuris kainuoja apie 3000 zlotų, nupirktų lietuviai tikintieji. Ši auka bus įamžinta atitinkamu įrašu prie sietyno.

Lietuvių šv. Kazimiero draugija kviečia Lenkijos lietuvius aukoti lėšas ir prisidėti prie Seinų bazilikos, kuri lietuviams itin svarbi, papuošimo.

AUKAS GALIMA ATNEŠTI Į

Lietuvių šv. Kazimiero draugijos būstinę arba „Lietuvių namų“ Seinuose priimamąjį (22 Lipca g. 9).

*Lenkijos lietuvių Šv. Kazimiero draugijos
pirmininkas
Algirdas Vektorius*

*Mes negalime užpildyti Jūsų netekties,
Bet norime pasidalinti Jūsų skausmu.
Mes negalime pakeisti lemties,
Bet norime palengvinti jos kelią.
Mes negalime įveikti būties,
Bet norėtume padėti savo buvimu.*

Dėl a. a. Petro Dapkevičiaus iš Žagarių mirties nuoširdžius užuojautos žodžius skiriame šeimai ir artimiesiems. Petras Dapkevičius buvo uolus „Aušros“ skaitytojas, pats parašęs ne vieną straipsnį. Garsėjo kaip visuomenininkas, inteligentas.

„Aušros“ redakcija ir Lenkijos lietuvių draugija

Dėl Žagarių kaimo lietuvio
Petro Dapkevičiaus mirties
užuojautos ir paguodos žodžius liūdinčiai žmonai,
dukrai ir sūnums bei visiems artimiesiems skiria

Lenkijos lietuvių bendruomenės valdyba

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2016 M. PRENUMERATOS KAINOS

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	36	6	4
	pusmetis	18	3	2
	ketvirtis	9	1,5	1
Europa (nepirmenybiniu paštu)	metai	84	20	20
	pusmetis	42	10	10
	ketvirtis	21	5	5
Europa (pirmenybiniu paštu)	metai	112	40	40
	pusmetis	56	20	20
	ketvirtis	28	10	10
Kitos užsienio šalys (nepirmenybiniu paštu)	metai	88	20	20
	pusmetis	44	10	10
	ketvirtis	22	5	5
Kitos užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	124	40	40
	pusmetis	62	20	20
	ketvirtis	31	10	10

Lietuvos žiniasklaida

2015 10 13 – 10 26

„Nustojus galioti panaudos sutartys, neliko teisinių pagrindų įleisti prezidento Algirdo Mykolo Brazausko našlę Kristiną Brazauskienę į Vadovybės apsaugos departamento (VAD) saugomą Turniškių teritoriją.“ Tokią informaciją apie K. Brazauskienės laukiančius nemalonumus pateikė žiniasklaida. „K. Brazauskienei – prastos naujienos“, – taip pavadintame straipsnyje (remiantis naujienų agentūros BNS pranešimu), išspausdintame portale delfi.lt, rašyta: „Pasak VAD direktoriaus Rymano Mockevičiaus, tai nereiškia, kad tą pačią akimirką K. Brazauskienė nebus įleidžiama į saugomą Turniškių teritoriją, tačiau bus suderintas „protingas laikas“ jai išsikraustyti. „Į Turniškes gali būti įleidžiami arba mūsų saugomi, arba turintys teisę ten gyventi asmenys. K. Brazauskienė nėra tarp mūsų saugomų asmenų, o nuo spalio 12 dienos nustojo galioti panaudos sutartis, leidusi gyventi Turniškėse“, – sakė R. Mockevičius.

(...) Teisę gyventi rezidencijoje Turniškėse suteikusi sutartis su K. Brazauskiene buvo sudaryta 2010 metais. Pagal sutartį, prezidento našlei šis būstas, kuriame sutuoktiniai gyveno iki A. M. Brazausko mirties, buvo suteiktas laikinai – penkerių metų laikotarpiui, be galimybės sutartį pratęsti. Pasibaigus penkerių metų laikotarpiui, kaip numato sutartis, K. Brazauskienė įsipareigojo valstybei priklausantį turtą grąžinti.“

Tuo metu portalas lrytas.lt išspausdino rašinį „Nelegale tapusi K. Brazauskienė: „Aš nepasiduosiu“. Jame rašoma: „Prezidentūros kanceliarija paaiškino, jog šios teritorijos nuolatiniiais gyventojais gali būti tik asmenys, kuriems paskirta valstybės

apsauga, o našlė nėra saugoma. Bet K. Brazauskienė iš tokių kalbų tik pasijuokė: „Kaip aš galiu būti neįleista, jei Turniškių gatvė turi būti visiems laisvai prieinama? Tik teismas gali manęs ten neįleisti.“ (...) Iš Turniškių vejama K. Brazauskienė negailėjo kritikos D. Grybauskaitės, kuriai A. Brazauskas kažkada buvo patikėjęs vadovauti Finansų ministerijai. Anot našlės, po vyro mirties pasirašyti rezidencijos panaudos sutartį jai buvo pasiūlyta šalies vadovės iniciatyva: „Prezidentūra pati atvežė mano vardu parašytą prašymą ir aš pasirašiau. Čia prezidentės tokia buvo komanda.“

K. Brazauskienė stebėjosi, jog įstatymai per pastaruosius metus nesikeitė, situacija kažkodėl staiga pakito: „Valdžia žmogų keičia. Dar A. Brazauskas sakydavo, kad ne kiekvienam ją galima duoti. Valdžia pakeitė ir D. Grybauskaitę – anksčiau ji kalbėjo vienaip, dabar – kitaip.“ Moteris prisiminė, jog kartą prezidentė pasikvietė ją į namus arbatos ir pranešė, kad norima pakeisti įstatymą: „Bet jis esą man negalioj, aiškino, kad ramiai gyvenčiau toliau. Per A. Brazausko metines prie kapo man dar priėjusi pasakė, kad kalbėjo su Konstituciniu Teismu – esą renta man priklauso. Tada pasikvietė į Prezidentūrą, viską už mane užpildė. Aš tik pasakiau banko sąskaitos numerį ir pasirašiau. O dabar jie mane įstūmė į tokią padėtį!“

„Šiandien ji tas patalpas užima nelegaliai“, – BNS perteikė Vyriausybės vicekanclerio Rimanto Vaitkaus žodžius. Pasak jo, artimiausiu metu bus apsispręsta, ar dėl panaudos sutarties sąlygų nevykdymo bus kreipiamasi į teismą. „Žmogaus iškeldinti be

teismo sprendimo nebus įmanoma, nes žmogus turi galimybę ir pats savo teisę ginti teisme“, – pridūrė vicekancleris. Vyriausybė nepatenkino K. Brazauskienės prašymo pratęsti panaudos sutartį 10 metų arba, negalint to padaryti, suteikti „analogiškos kokybės ir tų pačių parametų patalpas“.

„Mes bet kuriuo atveju negalime pasiūlyti atitinkamos kokybės būsto, nes pasiūlėme tai, ką turime geriausio“, – sakė vicekancleris, turėdamas omenyje K. Brazauskienei pasiūlytą valstybei priklausantį butą Vilniaus Antakalnio rajone, į kurį ji kraustyti nenori.

Prezidentė D. Grybauskaitė žurnalistams teigė nenorinti vertinti A. M. Brazausko našlės, po vyro mirties gyvenančios rezidencijoje Turniškėse, veiksmų, tačiau pabrėžė, kad tokių privilegijų Lietuvoje derėtų atsisakyti. „Vakarų Europos šalių patirtis tokių nomenklatūrinių privilegijų prezidentų, buvusių prezidentų šeimos nariams nenumato. Ir manyčiau, kad tai yra nomenklatūrinis relikvas, kuriuo reikėtų atsikratyti. Ir manau, kad Lietuva jau seniai subrendo, kad tokių privilegijų mes daugiau neturėtume“, – kalbėjo šalies vadovė, paminėdama: „Žinau ir seniai apsisprendžiau, jog pasibaigus mano kadencijai Turniškėse gyventi neliksiu“.

Ramūnas Bogdanas savo komentare per LRT radiją K. Brazauskienę dėl tokio elgesio pavadino skvotere. „Į titulą „skvoterė prezidentienė“ gali pretenduoti tik vienas žmogus Lietuvoje. Atspėjote – tai Kristina Brazauskienė. Skvoteriais vadinami žmonės, neteisėtai užėmę svetimą gyvenamąjį plotą.

(...) O kaip dėl prezidentienės titulo? A. Brazauskas buvo Prezidentas

iki 1998 m. Su Kristina Butrimiene jis registravo santuoką 2002 m., jau dirbdamas premjeru, bet išsaugojęs Prezidento vardą – ne pareigybę. Tad K. Brazauskienė buvo premjerienė, tačiau niekada nebuvo pirmąją šalies poniją (kitai nei Alma Adamkienė). Kadencijos metu A. Brazausko žmona buvo Julija Brazauskienė, kuri vienintelė galėjo vadintis prezidentiene. Kitas dalykas, kad ji nusišalino nuo šio vardo pareigų, ir jas atliko jūdviejų duktė. Tos pareigos nėra prievolinės ir joks įstatymas nenurodo, ką privalo daryti pirmoji šalies dama. Niekur nepasakyta, kad šis vardas kaip per einama vėliava pereitų kitoms galimoms žmonoms: tiek būsimoms, tiek buvusioms, – teigė autorius.

Šįkart žiniasklaidos dėmesio sulaukė socialdemokratas, nekart ėjęs vadovo pareigas, dabar vadovaujantis Teisingumo ministerijai, Juozas Bernatonis. Mat televizijai LNK ir portalui alfa.lt paskelbus, kad ministro karjerą valdžios postuose lydi ryšiai su vienu verslininku, kurio bendrovė dažniausiai laimi konkursus ten, kur tuo metu vadovauja J. Bernatonis, Seimo Antikorupcijos komisijos narė konservatorė Agnė Bilotaitė pareiškė, kad teisingumo ministro ryšiai su verslu „turi būti tiriami“. Parlamento opozicijos narė taip pat paragino Valstybinę mokesčių inspekciją (VMI) atsakyti dėl J. Bernatonio praturtėjimo, o Viešųjų pirkimų tarnybą – dėl konkursų Teisingumo ministerijoje ir jai pavaldžiam Kalėjų departamente. A. Bilotaitėi pritarė ir Seimo Antikorupcijos komisijos pirmininkas Vitalijus Gailius.

„Reikia tirti J. Bernatonio santykius su verslu. (...) Jau anksčiau, stebint viešuosius pirkimus, buvo galima matyti, kad kartais jie vykdomi taip, kaip reikia taip tikriems asmenims“, – alfa.lt sakė Seimo Antikorupcijos komisijos narė.

„Vienas verslininkas“ – Petras Vasiliauskas, bendrovės „Granitas“

vadovas. Bendrovė laimėjo kelis stambius konkursus bendrai 42 mln. litų sumai. J. Bernatonis, tuo metu buvęs vidaus reikalų ministru, kol vyko valdiškos statybos, pasistatė ir savo privatų namą, o jo statybą prižiūrėjo tas pats „Garanito“ darbų vadovas, kuris, kaip patvirtino Policijos departamentas, vadovavo ir minėtomis valdiškoms statyboms.

Įdomu, kad ministras nurodė, jog namą pasistatė ūkio būdu, tai yra neva pats savo rankomis maišė skiedinį, mūrį, tinkavo, dažė ir taip toliau. Papasakoti, iš kur tokie statybininko įgūdžiai, chemijos, partinės filosofijos ir teisės mokslus baigęs J. Bernatonis žurnalistams nenorėjo.

Apie namą su teisingumo ministru kalbėta ir LRT laidoje „Dėmesio centre“. Laidos kūrėjų gautame namo statybos leidime nurodoma, kad ministro namas statytas ūkio būdu. Tačiau praėjus kelioms valandoms po to, kai laidos vedėjas Edmundas Jakilaitis savo veidaknygės paskyroje paskelbė dokumentą, J. Bernatonis įkėlė kitą dokumentą, kuriame nurodoma, kad namą statė rangovas.

„Namą man pastatė AB „Granitas“, ji buvo ir statybos rangovas pagal sutartį, kurią sudariau. Jie pastatė namą, aš savo lėšomis atsiskaičiau. Sklypą pirkau ir namą stačiau už pinigų, gautus pardavus butą prestižiniame rajone ir gavus kreditą. Niekur

nedeclaravau, kad namą stačiausi pats“, – laidoje kalbėjo ministras. „Ministre, bet kodėl Jums šovė į galvą mintis samdytis tą pačią įmonę, kuri stato pastatus Jūsų kontroliuojamoje vidaus reikalų sistemoje?“ – J. Bernatonio paklausė laidos vedėjas. „Tikėti tuo, kad aš dariau įtaką Policijos departamentui darant viešuosius pirkimus, gali tik tuometės situacijos nežinantys žmonės“, – atsakė pašnekovas. „Be visa ko yra politiko etika ir moralė. Ar Jums atrodo normalu, kad dabar viešuosius konkursus teisingumo sistemoje – tai yra Kalėjų departamente – laimi Jums namą pastatęs asmuo?“ „Namą statė statybininkai, o ne šis asmuo“.

Kaip rašė portalas tv3.lt, VMI negalėjo pasakyti, ar teisingumo ministras namą Vilniuje pasistatė skaidriai. Pats ministras atsitvėrė tylos siena, o jo bendražygiai istoriją vadino priešrinkiminiais žaidimais.

Premjeras Algirdas Butkevičius žiniasklaidai anksčiau teigė, kad VMI ministro deklaracijas kruopščiai patikrino ir pažeidimų nerado. Tačiau dabar paaiškėjo, kad jokio patikrinimo nė nebuvo, esą tam nebuvę ir pagrindo. Pati inspekcija savo veiksmų nekomentavo, nors ministras yra viešas asmuo. J. Bernatonio patarėjo teigimu, ministras įsitikinęs, kad namą pasistatė skaidriai.

Spalio 15 d. į amžinybę iškeliavo
A. A. PETRAS DAPKEVIČIUS
iš Žagarių.

Nuoširdžiai dėkojame Seinų ir Suvalkų gydytojams ir medicinos seselėms už vyro slaugymą. Tariame ačiū giminėms, kaimynams, pažįstamiems už dalyvavimą laidotuvėse, maldas, giesmes, užuojautos žodžius, gėles, aukas. Dėkojame Seinų valsčiaus įstaigų atstovams, gaisrininkams už garbės sargybą lydint velionį į paskutinę kelionę. Karštai dėkojame kunigams Kęstučiui ir Petrui už sergančiojo lankymą, paguodos žodžius ir velionio palydėjimą į amžinojo poilsio vietą.

Liūdinti žmona su šeima